

Z FRONTY NA FRONTU

vzpomínky zeměbrance

Velká válka v deníku Josefa Kozáka z Leče u Litně, okres Beroun,
příslušníka 8. zeměbraneckého pěšího pluku

Aktualizace: 18.02.2015

Přepis vzpomínek Josefa Kozáka, narozeného 1881 v Leči u Litně, okres Beroun, popisující jeho účast na frontách Velké války 1914–18 v řadách 8. zeměbranceckého pěšího pluku (LandwehrInfanterieRegiment No. 8)

Místa, ve vzpomínkách uvedená, jsem se pokoušel lokalizovat podle starých i dnešních map a ne vždy jsem měl úspěch. Děda psal názvy lokalit foneticky, tak jak je zaslechl, což není právě nejlepší výchozí bod pro lokalizaci. Zejména u maďarských názvů.

*S určením míst a se starými vojenskými termíny mi pomohli lidé na genealogických fórech <http://genealogie.taby.cz> a <http://forum.geni.sk>
Další informace jsem sháněl též na fóru <http://www.valka.cz> a <http://www.kk8lir.com>*

*Velké množství informací je možno získat na stránkách
<http://velka.valka.cz>*

Všem srdečně děkuji.

Josef Kozák (c) 2014

Měl jsem dědu. Stejně jako každý z nás. Každý z nás měl nebo má dva dědy. Z matčiny a z otcovy strany. Někdo si na ně nepamatuje, protože se jejich životy minuly, někdo na dědy vzpomíná, protože s nimi zažil mnoho hezkého. Já si na dědu z otcovy strany pamatuji tak nějak matně. Zemřel v roce 1961, kdy mi bylo 6 let a moc jsem svět ještě nevnímал. Víím jen, že mi vyprávěl o válce – já to tenkrát chápal jako pohádku, vyprávění o vojácích. Moc si toho nepamatuji. Vlastně skoro nic. Jen matně historku o útoku kozáků, kdy jeden sekl dědu do ramene. To mi utkvělo v paměti jak kozák seká Kozáka. Jinak jsem prý po dědovi stále chtěl nakreslit koně a on ho kreslil rád. Nevím, zda kreslil ještě něco jiného, ale koně prý kreslit uměl. O válce prý vyprávěl poutavě. Alespoň to tvrdí náš soused narozený v roce 1932. Ale také si toho moc nepamatuje. Mládí moc stárí neposlouchá. Je to škoda, říká soused dnes. Je to škoda, říkám si já. Dnes už není koho se zeptat. Můj táta, teta, strýc, ti všichni by mohli vyprávět, ale už opustili tento svět. Jen moje máma, která se do rodiny přivdala v roce 1954 občas vzpomene na dědovo vyprávění. Jak prodělal tyfus, protože pili vodu z kaluží, jak jezdil na odláb neboli na dovolenou.

Po dědovy se dochovaly dva sešity se zápisky z tzv. Velké války 1914 - 18. Z nich vyplývá, že se jí děda zúčastnil od začátku až do konce jako pěšák - saniták, příslušník 8. zeměbranceckého pluku. Jeden sešitek je kapesního formátu, jsou v něm zapsány vojenské písničky a zápisky z ruské a italské fronty, které mají formu deníku a vypadají, že jsou psány přímo za války. Jsou psány inkoustovou tužkou, místy vybledlou a na některých stránkách jsou zápisky obtaženy perem stejnou - dědovou - rukou. Vypadá to, že se děda snažil zápisky dodatečně zvýraznit. Bohužel ne všechny. Sešitek nemá žádné pevné desky a nemá ani žádný úvod či konec. Není tudíž jistota, že je kompletní (dále jej uvádím jako deník Josefa Kozáka).

Druhý sešit je většího formátu (A5), je psán také tužkou, avšak jedná se o souhrn dědovy účasti ve válce (dále jej nazývám Vzpomínky Josefa Kozáka). Zápis není přísně chronologický, píše o mobilizaci, nemoci na srbské frontě, o pochodu k Piavě a návratu do Prahy v listopadu 1918, ale pak se zase vrací do roku 1917. Vypadá to, že tento sešit vznikl až doma, několik let po válce. Je tam například uveden chybný datum mobilizace (uveďeno 26. června - to však ještě nebyl ani spáchán atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda) a také další datумы jsou mnohdy v rozporu se zápisky v malém sešitku. Pokud porovnávám autentické zápisky malého sešitku s oficiálními zápisy kroniky 8. pluku, pak všechno souhlasí.

Kromě sešitků se ještě dochovaly 2 fotografie, obě z roku 1917. Jedna ze Studňanky v Haliči a druhá z nějakého obvaziště z italské fronty.

Pokusil jsem se dědovy zápisky porovnat s průběhem jednotlivých událostí Velké války, se zápisy v tzv. Chronologickém líčení bojů zeměbraneckého (střeleckého) pluku č. 8 za světové války v období 25. 7. 1914 - 30. 6. 1919 (Kronika pluku), dále pak se zápisy v tzv. Pamětní knize spolku osmáků, což jest volný přepis deníku bývalého velitele prvního praporu LIR 8 Praha Jakuba Zdeňka od Viktora Taussiga z roku 1938. Zdroje těchto písemností je možno nalézt na stránkách klubu vojenské historie <http://www.kk8lir.com>. K porovnání jsem použil i statě z knih Libora Nedorosta, Josefa Fučíka případně i vzpomínky a deníky jiných účastníků Velké války.

Snažil jsem se co nejvíce zachovat původní text, opravil jsem jen hrubky, ale věty nechal stylisticky tak jak byly. Pokud byla věta nejasná, doplnil jsem upřesňující slova do závorky, stejně jako názvy měsíců a roky tam kde nebyly. Slangové vojenské výrazy, většinou z němčiny, jsem také ponechal a na konec připojil tabulku významů pokud se mi je podařilo zjistit. Ponechal jsem i původní názvy míst a vesnic. Děda je psal foneticky a tak jsem měl občas problém s lokalizací. Pokud se mi to povedlo, jsou uvedeny v závorce a v připojené tabulce, pokud ne, je u nich závorka s otazníkem. Děda při zápisu do deníku nedodržel žádnou jednotnost. Někdy psal někdy kump někdy celé slovo kompanie. Stejně tak batl či batalion. Hilsplac je Hilfsplatz a tak dále.

Rád bych celý text v budoucnu doplnil ještě o informace o císařské armádě a monarchii jako takové, případně i o další vzpomínky, které nějak souvisí s 8. zeměbraneckým (střeleckým) plukem. Uvítám všechny připo-

mínky a postřehy. Můžete mi je posílat nejlépe na adresu josef.kozak@seznam.cz

O VOJNĚ

VOJÁK MONARCHIE

Můj děda, Josef Kozák, se narodil 14. srpna 1881 v Leči u Litně, okres Beroun. Jeho otec Václav Kozák (*1845) dělal zedníka a podle vyprávění pamětníků byl trochu prudšího naturelu. Ten však syn Josef nezdědil. Jak mi vyprávěli lidé z rodiny i ze sousedství, byl děda Josef klidný a vyrovnaný člověk, kterého nic nerozházelo, měl výtvarné nadání, rád kreslil a hodně a prý i poutavě vyprávěl zejména o účasti na frontách Velké války. Je možné, že měl i hudební nadání. Jeho deník z války je plný písniček a v rodině se zachovala harmonika heligónka na kterou nikdo z předků, které si pamatuji, nehrál. Jen strýc Josef, prvorozený dědův syn, hrál na harmoniku.

Josef Kozák se v únoru 1914 oženil s Františkou Šináglovou z Leče čp. 30. Františka byla o 11 let mladší (*1892) a jejich dědové byli sourozenci. Moje máma Marie Kozáková, rozená Syrová (*1929) mi předala vzpomínku babičky Františky, která šla ve věku 10 let vyřídit vzkaz ke Kozákovům do vedlejší chalupy a setkala se tam s mladým Josefem, kterému tehdy bylo 21. Hrozně se styděla a nevěděla, zda mu má tykat či vykat. Když Josef v červenci 1914 rukoval do války, byla jeho mladá žena Františka dva měsíce v jiném stavu - syn Josef se narodil 1.2.1915.

Josef Kozák rukoval 26. července, tj. v den částečné mobilizace (ve vzpomínkách chybně píše 26. června) do Prahy k 8. pluku (LandwehrInfanterieRegiment No. 8 tj. 8. zeměbrancecký pěší pluk). V Praze byl až do října 1914, kdy vyjeli na srbskou frontu. Proč až v říjnu když „osmáci“ podle své kroniky vyráželi na Srbsko už začátkem srpna? S největší pravděpodobností patřil děda do tzv. „náhradní zálohy“, tj. k rekrutům, kteří před válkou místo tříleté vojenské služby absolvovali pouze 8 týdnů základního výcviku.

Podle ročníku narození se stal děda brancem v roce 1902 a tento rok musel nastoupit k odvodu. Jeho otci bylo 57 roků, což byl v tehdejší době docela vysoký věk a branec Josef Kozák byl jediným synem - živitelem rodiny (ostatní sourozenci zemřeli jako malí a dospělosti se dožila pouze sestra Antonie, narozená v roce 1885). To byl s největší pravděpodobností důvod zařazení Josefa Kozáka do náhradní zálohy. Tito "náhradní záložáci" rukovali jen v případě mobilizace a před odjezdem na frontu museli prodělat výcvik, což se asi stalo.

Podle vyprávění mého táty (*1925) a strýce Josefa, (*1915), sloužil děda na frontě u sanitárů, čemuž odpovídají i fotografie a zápisky v malém deníku.

ARMÁDA MONARCHIE

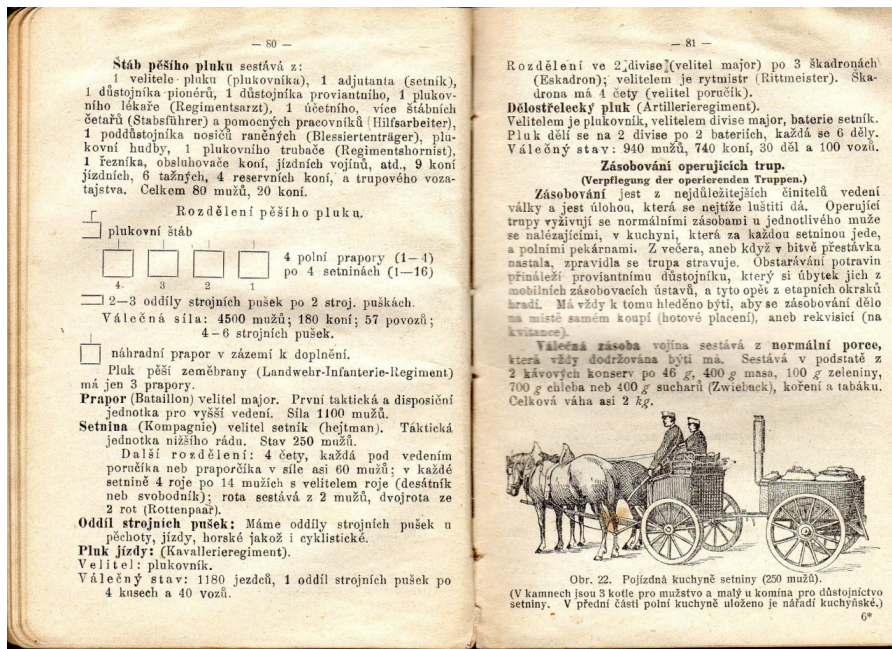
Základní vojenskou jednotkou monarchie byl pluk. Ten se případě pěších pluků (InfanterieRegiment – IR) dělil na čtyři prapory (Bataillon), které se dále sestávaly ze 4 setnin (kompagnie) číslovaných průběžně 1 - 16. Setnina se dále dělila na 4 čety (Zug) a četa na 4 roje po 14 mužích. Podle dobové vojenské příručky byl válečný stav setniny 250 mužů. Válečná síla pluku pak 4 500 mužů, 180 koní, 57 povozů a 4 – 6 strojních pušek (kulometů).

Kromě pěších pluků tzv. společného vojska existovaly i tzv. národní armády nazývané zeměbrana (Landwehr) pro západní část monarchie a honvédi (Honved) pro Uhersko a jižní část monarchie. Zeměbranecké pěší pluky (Landwehrinfanterieregiment - LIR) měly na rozdíl od společných pouze 3 prapory.

Pěší pluky se slučovaly do vyšších organizačních jednotek. Osmý zeměbranecký pěší pluk Praha (LIR 8) byl společně s LIR 28 Písek a LIR 29 České Budějovice součástí 42. zeměbranecké pěší brigády. Ta pak s 41. zeměbraneckou pěší brigádou (LIR 6 Cheb a LIR 7 Plzeň) a 21. zeměbraneckým houfnicovým oddílem tvořila 21. zeměbraneckou pěší divizi (LID 21). Tato divize patřila do VIII. armádního sboru Praha, který byl určen v případě války se Srbskem k boji na Balkáně, v případě všeobecné mobilizace pak k boji s Ruskem.

Uvádím to pro orientaci, neboť výše uvedená čísla pluků se vyskytují jak v deníku mého dědy či plukovní kronice tak v jiných vzpomínkách.

Kromě 21. LID rukovali čeští zeměbranci i do 26. zeměbranecké pěší divize Litoměřice. Ta byla rozdělena na 51. zeměbraneckou pěší brigádu Vysoké Mýto (LIR 12 Čáslav a LIR 30 Vysoké Mýto) a 52. zeměbraneckou pěší brigádu Litoměřice (LIR 9 Litoměřice a LIR 10 Mladá Boleslav). Součástí divize byli ještě dělostřelci - 26. zeměbranecký houfnicový oddíl a jízda - 2. zeměbranecký hulánský pluk Vysoké Mýto.

Ilustrace 1: Rukovět rakousko-uherského vojáka z roku

Zeměbranci se na bojišti setkávali nejen se svými kolegy z české zeměbrany, ale také s vojáky tzv. společné armády. Jednalo se o pěší pluky (Infanterieregiment – IR) doplňované z českých zemí. Na začátku války v Srbsku to byly pluky 9. pěší divize – IR 73 z Chebu, IR 91 z Českých Budějovic a IR 102 z Benešova. V Rusku a Itálii se objevily i další – IR 28 z Prahy, IR 88 z Berouna, IR 11 z Písku, IR 35 z Plzně a dalšími. Více se můžete dozvědět na stránkách velka.valka.cz.

MOBILIZACE

V neděli 26. července 1914 vyhlásil císař František Josef I. částečnou mobilizaci. Všichni záložníci do 42 roku věku byli povinni se do 24 hodin dostavit ke svým domovským útvarům neb jak se tehdy říkalo ke kádru. Josef Kozák odjel do Prahy a vydržel tam až do října. Důvodem mohl být výcvik tzv. náhradních záloh, o kterém se zmiňuji v předešlé kapitole.

Porovnání kronik plukovní a velitele Zdeňka .- liší se v pohledu na mobilizaci. Plukovní píše o problémech, Zdeněk uvádí jak vojáci rukovali rychle a bez odmlouvání.

Na srbskou frontu tak dorazil v polovině října 1914, kde se zúčastnil třetí srbské ofenzivy, obsazení Valijeve a dalšího postupu do Srbska.

Podle vzpomínek dorazil děda na srbskou frontu někdy kolem 25. října 1914. V plukovní kronice je zmínka o II. Pochodovém praporu, který dorazil 15. října a posílil I. Prapor pluku. Zda to byl „maršbatalion“ dědův – data v jeho vzpomínkách nejsou moc přesná – nebo zda dorazil s jinými posilami později, těžko říci. Kronika pokračuje líčením útoku na Parašnici, ale LIR 8 je během tohoto útoku v záloze.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

26. června (má být červenec, den mobilizace – pozn JoK) jsem narukoval do Prahy na Hradčany k 8. pluku (8. zeměbrancecký pluk na Pohořelci – pozn. JoK) a byl jsem tam do 9. října, pak jsme jeli do Horních Rakous, tam jsem byl 14 dní, v St. Pilt (pravděpodobně St. Pölten, česky Svatý Hypolit západně od Vídně – pozn. JoK) nás oblékli a vyzbrojili a jeli jsme na srbské hranice, tam jsem byl do 18. listopadu, pak jsem byl marod.

(Z PLUKOVNÍ KRONIKY)

Mobilizace zeměbranceckého pluku č. 8

Doplňování - Pluk doplňoval se z okresů Praha – Karlín, Královské Vinohrady, Kralupy, Mělník, Slaný, Kladno, Brandýs nad Labem, Smíchov, Žižkov, částečně z doplňovacích okresů Beroun.

Inteligence důstojníků a mužstva - Převládá průmyslové dělnictvo, dále zemědělci a úřednictvo. Mužstvo je povšechně inteligentní. Povšechná úroveň záložních důstojníků jest vysoká. Jsou většinou z Prahy a okolí, z rodin přirozeně inteligentních, přinesli si sebou tuto inteligenci vysokým vzděláním zdokonalenou. Většinou jsou posluchači neb absolventi vysokých škol a učitelských ústavů a zbytek škol obchodních.

Mobilizační rozkaz - Mobilizační plukovním rozkazem daným v Praze 25. července 1914 v 11 hodin 45 minut dopoledne nařízená byla mobilizace pluku. První dny mobilizační prováděny byly z velkými obtížemi. Týkalo se to hlavně vydávání za co z plukovního skladiště neboť výzbroj a výstroj nebyla kompletní (chyběly hlavně nábojnice). Výstroj a výzbroj důstojnictva a mužstva ukončena byla teprve až třetí mobilizační den 30 července 1914. Následkem pozdě došlých záložních koní a soumarů a jejich výstroje prodloužil se den odchodu prvního praporu až na 2. srpna 1914, kdy tento v 1 hodinu 32 minut odpoledne z holešovického nádraží odjel z Prahy s velitelem majorem Jakubem Zdeňkem v čele. Vojsko odcházelo do pole s rezignací. Snad jen těch několik důstojníků německé národnosti, kteří byli u hluku přiděleni, šlo se nadšením proti nepříteli. Proto též byla mobilizace ztěžována a činil tak každý jak jen mohl. Jen tehdejší rakouské lupičské ruce se podařilo, že vojsko včas mohlo odejet z Prahy. Jistý četař psal ve svém zápisníku:

„Těžko nám bylo u srdce, ale myšlenky na budoucnost, dávaly nám zapomínat minulosti.“

Percentuální stav mužstva a důstojnictva dle národnosti: 85% Čechů, 5% Němců a 10% Poláků a Rusínů (Haličtí Rusové).

(PAMĚTNÍ KNIHA)

Mobilizace 25. července 1914 zastihla mne v Praze, kdež jsem jako major byl velitelem prvního praporu 8. zeměbranceckého pluku na Pohořelci.

O české otázce nebyl jsem dostatečně orientován – zabývatí se politikou bylo v Rakousku důstojníkům přísně zakázáno – Odkud měli jsem své politické vědomosti čerpati? Občanské kruhy důstojníkům nedůvěřovaly, z novin nebylo možno laikovi správně vystihnouti, která cesta vede kýžnému cíli – k české samostatnosti.

Válka proti Srbům mi byla krajně nesympatická, ale na to se mě nikdo neptal. Byl jsem jen žádostiv jaké stanovisko k válce zaujme česká veřejnost. Určitého nebylo možno něčeho se dozvědětí.

Nechtělo se mně věřiti, že k něčemu opravdovému může dojítí. Vždyť antimilitaristé neustále hlásali, že bez jejich vůle žádná válka se nepovede, proto jsem se domníval, že pro tento případ mají vše k rozhodnému činu proti válce připraveno, jako stávkou, pasivní rezistenci atd. Bylo to však klam, vše bylo pouhé plané mluvkáření.

Hned první den mobilizační narukovala neočekávaně taková spousta záložníků, že nebylo možno je ani obléct ani vyzbrojit a ubytovat. Již druhý den byl válečný početní stav dosažen. Byl jsem nad tím u vytržení, narukování se dělo jako v nadšení, jakoby se jednalo o vyúčtování se zpupnými Němci, tím vydobytí české samostatnosti a ne o válku se sbratřenými Srby.

Měl jsem u praporu čecha, setníka Blažeje, tomu před rokem kůn přerazil nohu a aniž by byl ještě úplně vyhojen, teprve před nedávnem nastoupil službu. Radil jsem mu, aby se hlásil nemocen, že takto nevyhlášen rozhodně válečným útrapám podlehne. Což se také vyplnilo, při prvním boji na Cerplanině musel býti z bitevní čáry odnesen do nemocnice.

Ten na moji radu mi odpověděl: „Jak pak bych mohl jako aktivní setníkzůstat doma, podívejte se na náladu mé setniny. Vždyť by řekli, že pro zbabělství se ulejuvám a plivalo by se na mě. Tím je řečeno mnoho!!!

S dvojakými pocity jsem se chystal na srbské bojiště, věda, že musím svou usouzenou ženu a dvě malé děti zanechatí v Praze v nejisté budoucnosti.

Mobilizace byla provedena hladce, až to budilo úžas vojenské správy rakouské – čeští lidé téměř spěchali do kasáren.

První prapor 8. zeměbranceckého pluku odjel 2. srpna 1913 (chyba! Správně má být 1914) o ½ 2 hodině odpoledne z nádraží Holešovice – Bubna vojenským vlakem, přesně podle jízdního řádu válečného.

*Počební stav – 24 gážístů, 1 119 mužů, 41 koní, 32 soumarů a 16 vozů.
Před námi jel plukovní štáb.*

Velké množství obecnstva nás doprovázelo a před nádražím náš odjezd vyčkávalo. Za volání „Nazdar!“ a mávání šátků a rukou obecnstva, před nádražím a podél trati stojícího neb z oken blízkých domů vyhlížejícího, opouštěli jsme Prahu, v naději, že se brzo opět vrátíme.

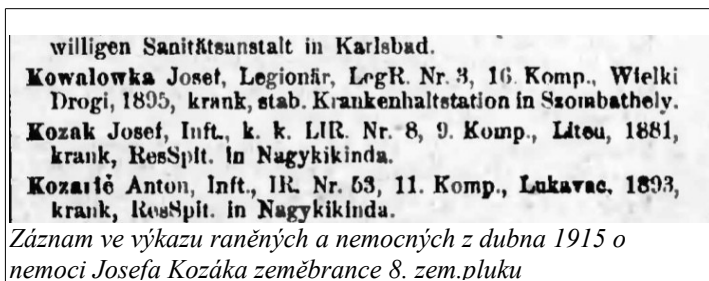
SRBSKÁ FRONTA

Na srbské frontě strávil Josef Kozák necelý měsíc. Podle vzpomínek sem dorazil koncem října 1914 a 18. listopadu se hlásil marod. V zachovaném deníku není o srbské frontě ani zmínka, zato jsou zde texty písniček na tuto dobu odkazující.

Písničky jsou v příloze, následuje líčení činnosti pluku podle plukovní kroniky a podle vzpomínek velitele praporu Jakuba Zdeňka. Plukovní kronika uvádí , že pluk přešel 14. září 1914 řeku Sávu u Bosutu. 17. září podnikl pluk útok na Vasiljeviče. Boje zde trvaly do konce září a pak do poloviny října ležel pluk v dobytých zákopech. 15. října byl 1. prapor pluku posílen 2. pochodovým praporem, ve kterém mohl být i můj děda Josef.

V MAĎARSKÝCH ŠPITÁLECH

Zeměbranec Josef Kozák na frontě moc dlouho nepobyl. Po měsíci onemocněl a do léta roku 1915 pobýval v různých maďarských špitálech. Podle délky hospitalizace by se mohlo jednat o tyfus či úplavici, které byly na srbské frontě hodně rozšířené. Nijak jsem léčení těchto nemocí nekonzultoval s odborníky, ale domnívám se, že onemocnění tyfem a následné vyléčení znamenalo vytvoření protilátek a odolnost do budoucna. Pokud tedy děda prodělal tyfus, nemusel být v květnu 1916 proti němu očkován (viz zápisky z deníku dále) a prodělal tudíž koncem roku 1914 úplavici. Druhou, stejně pravděpodobnou možností je, že erár si žádné záznamy nevedl a vojáky proti tyfu očkoval bez ohledu na to, zda ho prodělali či ne. Podařilo se mi dohledat záznam o jeho nemoci ve výkazu nemocných a raněných, které vycházely po celou dobu války. Ve výtisku č. 253 ze dne 30. ledna 1915 je na straně 23 uvedeno: *Josef Kozák, Inft, k.k. LIR Nro 8, 9.komp, Liteu, 1881, krank, ResSpit In Nagyikikinda*

V překladu to znamená: Josef Kozák, pěšák c.k. zeměbraneckého pěšího pluku č. 8, 9. setnina, narozen v Liteu (správně Liteň) v roce 1881, nemocen a ošetřován v Reserve špitálu v Nagyikikindě (dnes Kikinda v Srbsku).

Poznámka: Období druhého onemocnění v roce 1916 se mi dohledat nepodařilo. Zřejmě proto, že v tu dobu se v seznamech uváděli pouze ti, jejichž příbuzní nemohli nebo

nebyli přímo vyrozuměni.

Jak mohl vypadat takový přesun nemocného vojáka na srbské frontě se můžeme dočíst v knize Libora Nedorosta Češi v 1. světové válce, díl II., s. 67. Na ústup z Valijeva zde vzpomíná český příslušník XVI. sboru František Častalovic.

(VZPOMÍNKY VOJÁKA)

Vojsko polobosé, vyhladovělé, bez munice (pro muže asi 7 patron), dělostřelectvo bez munice vůbec, stálo před nepřítelem, připraveným k boji. Ústup byl nezbytným. Byl to ústup jeden z těch, jakých historie málo zaznamenává. Oba sbory ustupovaly po jedné silnici, lze-li to vůbec silnicí nazvat. Mimo to byla silnice zatarasena vozbu, která se nemohla z místa hnout, vozy byly popotahovány po prknech, neboť kola byla vůbec zbytečná, vozy spočívaly spodním dílem na blátě. Jako předvoj hrozného ústupu byli posláni z nemocnic valjevských vojáci, kteří chtěli aneb vůbec mohli tu nepopsatelnou cestu do Šabace pěšky nastoupit. Sta a sta raněných, úplavců, skvrnitým tyfem nemocných vojínů, oděných někdy pouze ve spodní prádlo, nebo nemocniční pláště, se brodilo v blátě po silnici směrem k Šabaci. Byli ponecháni úplně svému osudu. Jako hlavní zásobování používali tito ubožáci kusů masa, upečeného na ohni, ze chcíplých, na cestě v hojném počtu ležících koní a hovězího dobytka. Za nimi pak ustupovalo teprve v plném nepořádku vojsko, totiž rovněž polonahé, vyhladovělé, živé kostry. Tento smutný průvod potřeboval dva dny a dvě noci, než přešel částečně u Klenaku vystavěný pontonový most a než byl částečně parníky převezen přes Sávu.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

Šel jsem na marodku do Valijeva (Srbsko), odtamtud nás odvezli do Ubu (Srbsko), tam jsem byl 14 dní, pak jsme jeli do Šabace (Srbsko), zde jsem byl 14 dní, pak jsme šli pěšky přes Drinu do Slavonil (?) na dráhu, pak jsme jeli přes Chorvatsko do Maďarska, tam nás roztřídili po špitálech a já sem se dostal do Uigiriházi (Nyiregyhaza), tam jsem byl zase 14 dní a pak nás přivezli do Zububeli (Szombathely?) Uhry, tam sem byl do 9. března, pak jsme jeli do Ujvidku (dnes Novy sad, Srbsko), tam jsme byli tři dny a pak jsme jeli do Salzburgu, tam jsem

*byl do 5. června 1915, pak jsem jel s maršbatalionem na ruskou frontu
a byl jsem tam celý rok.*

RUSKÁ FRONTA

Východní neboli ruská fronta byla až do května 1915, kdy do války vstoupila Itálie, hlavním bojištěm rakousko-uherské armády. Na východní frontu směřovala většina mobilizovaných jednotek armády monarchie.

K prvním střetům došlo hned v srpnu 1914 a během podzimu se ruská a rakouská vojska přetlačovala o území východní Haliče. Během těchto operací se ruská armáda dostala až na východní Slovensko. Děda se na tuto frontu dostal podle svých vzpomínek někdy v červnu 1915, kdy byla fronta stabilizovaná, což však v žádném případě neznamená, že by se na ní nic nedělo.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

Pak jsme šli zase do fronty (kdy???) a tam jsem byl zase celý rok. Tam jsme přešli celý Polsko od Krakova až na Ukrajinu města Kovel Luck. Tam jsme byli tři neděle, tam jsme drželi Vánoční svátky. Pak jsme jeli na Sitno (Polsko poblíž Zamošč, dříve Gmina), tam jsme byli dva dni v baráku a pak sme jeli vlakem do Jasno Polný (Jasnopolná?), to bylo již v roce 1917(správně 1916 - JoK) v zimě.

Poznámka:

Datum 1917 je špatně, podle malého deníku se vše stalo o rok dříve. Návratem z dovolené v listopadu 1915 na ruskou frontu vlastně začíná dědův malý deník.

(Z DENÍKU JOSEFA KOZÁKA)

1. listopadu 1915 jsem jel na odláb na 14 dnů, 8. listopadu jsem se hlásil u četníků a 22. jsem se odhlašoval a 24. jsem jel z domova do Salzburgu.

30. (listopadu) jsem byl ve Vídni, 1. prosince v Krakově, 2. v Lublině, 3. v Kovelu, 4. v Rozišti, 5. jsem nocoval v jednom baráku a 8. jsem přišel k regimentu ve vesnici Gradiji a pak jsme šli zpátky od fronty do Lucku.

10. (prosinec 1915) jsme v ruských kasárnách v Lucku a byli jsme tam až do 11. ledna 1916. Tam jsme cvičili, pak jsme šli 5 dní na dráhu přes Brody, Radomyšl na Krasno Brod (Krasnobród PL).

Poznamka

Podle map měří výše uvedená trasa cca 280 km a průměrný chodec by to šel téměř 60 hodin

V Sitně jsme byli 3 dny, tam nás vagonýrovali a jeli jsme na jihovýchodní frontu poblíž bukovinských hranic. Tady jsme po vesnici po kvartýrech. Zde jest město Horodenka a jsme pod maďarským [kórem???

29. ledna (1916) jsme ještě na místě

30. (ledna) v neděli jsme měli polní mši v jednom parku v Polsku, kde kantonýrujem. Ta vesnice se jmenuje Jasnov Polný.

7. února jsme ještě na místě. Sem k nám poslali 17. maršbatalion (od IR 18 -pozn. JoK)

20. února byl dekolírunk těch, co šli s feldregimentem do Srbska. Ten, který byl 2krát nebo 3(krát) raněn dostal stříbrnou medaili a který nebyl, dostal jen bronzovou. Obrstlajtnant jim je připínal 20. února 1916 v neděli dopoledne v Polsku v Jasnom Polným a při tom byla polní mše. Již jsme tady 4 neděle.

25. února tu napadlo půl metru sněhu a mrzlo. Byly velké závěje tak, že nám nemohli přivést fasunk ani poštu z Horodenky. Civilové museli chodit na dráhu házet sníh, aby mohla jezdit.

14. března jsem šli z Jasinova pryč do švarmlinie

15. jsme byli přes noc v jedné vesnici před Zalesčikama. Ráno jsme měli inšpicírunk od generála a pak jsme šli zpátky přes Zálesčíky. Tam jsme měli mináž a pak jsme šli do zákopů, až do rána do 6 hodin jsme v dekunkách na bukovinských hranicích. Díváme se na řeku Dněstr. Jest tam pěkně vidět před náma ruský štelunky. Asi na osm set kroků za řekou je zakopaný 8. regiment dragounů. Jsou tu velký vršky porostlý lesem. Můj svátek jsem držel v zákopech na bukovinských hranicích.

19. března Rusové šturmovali na vršek u vesnice Užicka. V 5 hodin odpoledne ho dobyli. Byli tam dragouni od 13. regimentu a sapeři, všech asi 600. To byla strašná kanonáda a my jsme se dívali z našich štelunků. Pontonový most jim rozbili tak, že ti poslední nemohli na druhou stranu a museli skrz vesnici Úžicko, která byla obsazena Rusy, se probít k našim štelunkům. K nám přišli ráno 20. března v 7 hodin. Major, rytmistr a asi 100 mužů. Asi 50 jich bylo mrtvých, 150 jich zajali a ostatní se přeplavili na druhou stranu po pontonech. Nám tu dají ještě pokoj, jen tak někdy nám sem pustí nějaký ten šrapnel nebo granát. Jsme tu již 14. dní a máme tu být 4. neděle, pak nás má ablezovat 28. regiment, ten jest v Zálesčickách v rezervě.

Psáno 30. března v dekunkách, když mi ruské kuličky lítaly přes hlavu. Byl krásný den, než občas kanonáda houká, dává nám vědomost, že se ještě válčí. Aroplány krouží, ruský i naše, nám nad hlavami.

7. dubna jsme byli ablezovaný 28. regimentem v 8 hodin večer a šli jsme zpátky do vesnice Iváně. Tam jsme přišli v 11 hodin v noci a dostali jsme kafe a fasunk. Spali jsme jen tak pod širým nebem a ráno v 7 hodin jsem šli do Zálesčicků. Tady jsme ubytovaný v kasárnách. Jenže nás to pronásledují ruský aroplány, hází nám sem pumy. Jest to městečko as jako Liteň. Jest moc rozbitý od kanonády. Teče tady řeka Dněstr, přes ní je velký most, který byl rozbitý od Rusů a naši ho znovu postavili. Ty kasárna jsou taky moc rozbitý.

14. dubna jsme měli inšpicírunk v Zálesčickách, na place prohlížel nás ministr zeměbrany generál Georgi (Fridrich von Georgi – ministr zeměbrany Předlitavska – pozn. JoK)

Na velikonoční svátky jsme byli ještě v Zálesčickách, prostřední svátek jsem šel na hylsplac, za veltra a byl jsem tam 3 dny. To jsme měli moc práce, museli jsme všechno bílit, vyskyt se tam flek tyfus u 2 sanitáků u 2. komp. To byly smutný svátky, pro mě již druhý na vojně v cizině.

28. dubna jsme ještě na místě. Ráno musíme zametat a od 8 hodin máme školu na hilfsplatze, od 2 do 4 zase hoftůru

30. dubna (1916) jsem šel na marodku. Když jsem byl na hilfsplace za veltra tak se tam vyskyt u jednoho maroda tyfus, tak nás všechny z tý cimry vzali a dali nás na jinou marodku do jedný cimry a tam odsud jsme žádný nesměl. Mináž nám tam museli nosit, dávali nám ji skrz hradbu. Jsme tu jako v arestu. Je tu s náma jeden doktor Kafka. Kadet. Máme tu být 3 neděle.

Regiment měl 1. května inšpicírunk , má jít ablézovat 6. regim lantver.
10. května jsme byli očkovaný proti choleře do levýho prsu v Zálesčikách na marodce.
9. května jsem přišel pryč od 1. komp ku batalion štábu. Je nás 15 u každého batalionu, u kump zůstali jen 4 a jeden kaprál.
9. května našlísoval 19. maršbatalion. Ke každý kump přišel jeden cuk.
12. května šel 1. batalion ablezovat 3. batl k vesnici Sviňaci jako rezerva. 3. (batalion) šel zpátky do Zálesčik.
13. jsem přišel a batalion do vesnice Sviňače. Tady jsme v baráku.
14. o neděli tam začali Rusové střílet do vesnice ku kostelu. Ranili tam 12 lidí. Ta vesnice ja asi 500 kroků od švarmlinií a civilové jsou v ní, orají a pasou dobytek za frontou tak, že si z toho střílení moc nedělají.
15. jsme se stěhovali do rezervních štelunků. Od 3. komp to zabilo 2 kuchaře šrapnel ve vesnici Iváně. Zde jsou štelunky jak vesnice, všechno v zemi, u každýho dekunku zahrádka jako doma.
22. května stříleli Rusové na silnici u Sviňače a pod mostem stál post a hylzna mu přerazila nohu. Jednu ženskou to zabilo a jednu ranilo.

RUSKÁ OFENZIVA

(DENÍK JOSEFA KOZÁKA)

4. června (1916) byla velká kanonáda u Černovic. Od půlnoci to hučelo až do poledne jako když nejmíc hřímá.
5. a 6. června Rusové šturmovali na maďarskou divizi na pravým křídle od nás směrem k Černovicům a prorazili naši frontu.
Z 6. na 7. (června) jsme šli dělat rezervu za 7. regiment a byli jsme tam do rána do 4 hodin. Leželi jsme tam až do rána na poli, tam nám kuchyně přivezly kafe a šli jsme zpátky zase ke Sviňači do našich dekunků.
6. června jsem přišel zpátky k 1. kump místo Zahradníka, ale fasunk mám ještě od Batl (batalionu). Rusové tu chtějí dělat ofenzivu, je tu silná kanonáda na obou stranách.
7. června jsem šli první komp. do rezerva k Iváni za 28. regimt

8. června tu byla silná kanonáda, Rusové dělají ofensivu na všech stranách

10. (června) jsme šli fršterkovat 28. regim a večer v 8 hodin jsme dělali riscuk, Rusové to prorazili napravo od nás. Šli jsme zpátky za Dněstr přes Iváň. Tam byl dřevěný most přes řeku, když jsme přešli, tak ho naši zapálili a my šli zpátky přes vesnici Horodnice a Babín. Tam jsme přišli do jednoho dvora v 9 hodin ráno na Hod Boží svatodušní a byli jsme tam do 12 hodin v noci. Pak jsme šli kupředu na udržování k Dněstru, tam jsme se zakopali jako rezerva za 28. regim a byli jsme tam do 9 hodin na prostřední svátek. Rusové to prorazili na pravém křídle a my museli couvat přes vesnici Serafinku a město Horodenuku. A šli jsme ještě přes dvě vesnice. V tý druhý vesnici jsme byli přes noc do rána do 4 hod

13. června byla naše komp na udržování. Šli jsme zpátky za vesnici, tam jsme měli být do 11. hodin až všechno přemarsíruje a trény přejedou. Zde na nás narazili kozáci. Pak jsme šli zpátky k městečku Oknu. Psáno v Haliči na feldwachách za hřmění děl a pušek v Zálesčikách. Naši vyhodili 2 mosty přes řeku.

12. června naši zapálili štaci v Horodence, co nemohli odnést, vše zničili.

13. (června) jsme byli v jedné vesnici přes noc, ráno ve 4 hodiny jsme měli alarm a šli jsme obsadit kopce kolem tý vesnice. Rusové v 9 hodin ráno dělali šturm na 2. komp. A celou ji zajmuli. Samí kozáci. Tam byl zajmut Alois Šebek. Vesnice Feškovce (?) a jeho bratr. My jsme to měli udržet až všechno přejde zpátky, tam do nás střílela naše atalérie, 8(?) jich od nás ranili a jednoho zabil, tak jsme museli poslat meldunk, aby do nás nestříleli a ve 4 hodiny odpoledne jsme se stáhli zpátky do vesnice. Tam jsme celí promokli a šli jsme znovu do švarmlinie dělat dekunky.

Poznámka:

Alois Šebek je v seznamu zajatých na kk8lir.

ŠEBEK Alois, nar. 28.2.1892, okr. Hořovice, obec Liteň, ří.m.kat., vzdělání ob., povolání lokaj, příslušnost Sokol, domovský okres Hořovice, dom. Obec Liteň, první RU jednotka: 8.zem.p.pl., poslední RU jednotka: 8.zem.p.pl.,

hodnost: šikovatel, zajat: 13.6.1916, místo: Horodenka

14. (června) jsme šli zpátky asi 2 hodiny a zase jsme udělali švarmlinii a udržovali jsme to po těch kopcích, vyspali jsme se v žitě do rána.

15. (června) jsme ještě na místě, kozáci nás pronásledují

16. (června) dělali kozáci šurm a byli odražený naší kanonádou. Každou chvíli do nás prší, sotva uschnem hned zas zmoknem. Jsme v takový jámě, jsou v ní lišky, tak s nima nocujem.

17. června nám Rusové stříleli zrovna na dekunky, nešťastný svátky svatodušní pro nás, to jsme celý dva dni utíkali zpátky, nic jíst a velká žízeň, byl velký hic. 17. večer jsme byli stažený za frontu a spali jsme do rána pod jedním kopcem.

18. (června) jsme měli dělat šurm proti Rusům, naše divize měla šurmovat sama pro sebe, ale sešlo z toho, arme komando to zarazilo. V 5. hod. odpoledne jsem šli zpátky do městečka Obertýna. Tu jsme po kvartýrách, odsud jsou vidět Karpaty na jižní stranu. Již tam nemáme daleko.

20. (června) k nám našlísoval 22. maršbatalion. Již jsme tu 3 dni.

23. (června) jsem přišel zpátky k batalionu v Obertíně, tam jsme měli marodku na poště

Z 24. na 25. (června) jsme šli do štelunků jako rezerva. V neděli ráno na nás Rusové dělali šurm a byli odražený. To jsme měli špatnou noc. Celou noc jsme nespali. To sebrali naší 50 Rusů. Byla krásná neděle, ale Rusové do nás moc bili kanonádou.

ZASE PO ŠPITÁLECH

Nejdříve stať o nemoci u vesnice Obertýna, jak je uvedena ve velkém sešítku. V porovnání s malým deníkem však nesouhlasí datumově, ve skutečnosti se vše odehrálo o rok dříve.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

V roce 1917 (správně 1916 – pozn. JoK) jsem byl marod u vesnice Obertína (Obertyn UA), tak sem šel na marodku, tam odsud jsem jel na vesnici Olinic (Otynyia – Otynyja UA) a pak jsme jeli do Stanislavy (dnes Ivano-Frankivsk UA) na vlak, tam odsud jsme jeli do Maďarska do Aradu, tam jsme byli 14 dní a pak jsme jeli do rezervě špitál v Eleku, tam jsem byl 4 neděle pak jsem jel zpátky do Aradu k prohlídce co nemocný, tam jsme měli jít znovu do fronty ti co byli raněný měli jít ke kádru pak jsme jeli na samišťely do Ujvítku, tam jsme byli tři dni, tam jsme vyfasovali mistrunk přišel rozkaz od regimentu, že se regiment stěhuje do Karpat tak jsem s to museli zase odevzdat a jeli jsme ke kádru do Salzburgu, tam jsme byli čtyři neděle v Haštalských kasárnách, pak přišlo od regimentu poslat pioneráky, telefosty a sanyteráky, bylo nás 50, šikovatel dělal komandanta a šli jsme na dráhu, pak jsme jeli přes Vídeň Krakov, Lvov, pak jsme jeli až do Besarabie. tam jsme přijeli k regimentu, byl v lese v dekunkách, tam jsem přišel ke svým kamarádům co jsem s nimi dříve byl, tam jsme přísahali císaři Karlu. Tam jsem se sešel s Vítákem a Václavem Drnkou (Trnkou?) z Litné,

POZNÁMKA

Výše uvedená část nesouhlasí hlavně datumově s podrobným líčením v malém deníku. Je zde například rozpor s přísahou novému císaři Karlu I, který nastoupil na

trůn v listopadu 1916 po smrti Františka Josefa I. Děda se zde například vůbec nezmiňuje o Ujvidku, fasování mistrunku a jeho vracení.

(DENÍK JOSEFA KOZÁKA)

29. (června 1916) na Petra a Pavla jsme měli špatný den, Rusové na nás 3 (krát) šturmovali, 6 švarmlinií za sebou a my jsme museli utéct zpátky přes Obertín směrem k městečku Otynji. Před Otynjí v té vesnici jsem se hlásil marod, měl jsem 38,8 horečky, tak mě poslal doktor na sanite anštal a ten se zrovna stěhoval pryč, tam mě naložili na čužácký vozík a jeli jsem až do večera na dráhu, jeli jsme na Stanislav. Tam jsme přijeli 1. července ráno a čekali jsme tam do poledne a pak jedem dál.

2. července v neděli jedem přes Karpaty, ve štaci Slavsko jsme stáli. Pak jedem dál přes Karpaty štace Voloer, Zánúka, Vazilelep, Munkač, Babiň, Kišidvar. Přijeli jsme do Nigiriházý, tam nás dali do baráků co byli ruský zajatci, žádný nás neprohlížel a byli jsme tam 10 dní až do 12. července.

Pak jsme šli na dráhu a jeli jsme odsud den a noc do města Aradu, tady jsme v honvédských kasárnách. Je z nich udělaný špitál a je nás tu 10 Čechů na jedné cimře, ale žádný nás tu zase neprohlíží, tak nevíme jak tu budeme dlouho. Je tu samý Maďar, žádnýmu nerozumíme. To jsou špitály, málo jíst a žádná obsluha, když něco chce, tak si pro to musí dojít sám.

17. jsme šli z těch kasáren pryč do rezerve špitálu. Tady nás doktor prohlíží každý den v 7 hod.

23. (července) jsem ještě na místě, ale máme tu hlad. Mám 1. dietu. Ráno trochu mléka, v 10 hod zase mléko, v poledne čistou polévku a kaši z krup neb rýže, odp ve 4 hod zase mléko a večer v 7 hod zase polévku a kaši a dostanu 2 (žemle?) na celý den.

2. srpna jsme šli pryč na dráhu v 11 hod a jeli jsme vlakem as půl třetí hodiny do vesnice Elku do špitálu. Jak tu budem dlouho to nevím.

Od 20. června do 5. srpna jsem nedostal žádný dopis z domova. Již jsem ve 4. špitále a všady samá bída a hlad.

5. srpna jsem dostal první psaní do Elku.

6. srpna jsem ještě na místě. Je pěkná neděle a já musím ležet na kavalci neb se nemohu ani hnout jak mě píchá v kříži. Jest mně dlouhý den, jest nás tu na cimře 5 Čechů a ostatní Poláci. Jak tu budu dlouho to nevím, ale strava jest tu lepší než v Aradě. Jest toho více a chleba si může vzít co chce, tady nám neoddělují. Ráno máme hrneček mléka a chleba k němu. V poledne talíř polévky a „nulšpajs“, to je fizule, maso, zelí, nudle s bramborama a večer jest mléko a neb co zbylo od oběda. V neděli jsme dostali po mináži 2 buchtičky a večer jednu.

Dne 10. srpna v Elku hořelo. Byli jsme se dívat taky na oheň. Vyhořelo jedno stavení, tam hasily samí ženský.

13. srpna v neděli jsme byli v kostele v Elku. Jest tu velký sucho. Tady jezdí s nekovanými koňmi po cestách, je tu moc prachu. Ženský tu nosí samý černý šátky v neděli a všední den. Jest tu moc cikánů a ti jsou černý jako uhel.

15. srpna na Nebevzetí Panny Marie jsem byl v kostele v Elku. Bylo velké horko. 15. srpna jsme měli k obědu kuřátko s brambory, 2 okurky, okurkový sos, polévku z nudlí a sklenku vína. 15. srpna tady zastřelil zukofír druhýho vajáka. Byl nejbohatší z tý vsi, šli spolu na hon do polí a místo zajíce zastřelil jeho. Přijeli oba na odláb.

17. srpna jsme mu byli na pohřbu. Byl nejbohatší z tý vesnice, bylo mu 30 roků a měli jen toho syna.

18. jsme byli v kostele na císařovy narozeniny v Eleku.

19. tu byla vizita od OberArzta, odvedl jich 20 a já tu ještě zůstal.

21. šli ku kádru odpoledne ve 3 hod.

Elek jest v rovině, daleko žádný lesy, samý pole a okolo cest mají sázený samý akát. V zahradách žádné stromy ovocné a okolí vesnice mají samé vinice. Brambory tu nespatriš, na poli jen samou kukuřici a v zahradách pěstují samou zeleninu, ale tak si toho nehledí jako u nás. Jsou na všechno moc pohodlný. Ty starší stavení jsou stavěny z batin a krytý slámou a šindelem. Tady jezdí s koňma nekovanými a u vozu nemají žádný šlajf. Když veze větší náklad, tak má ve voze 3 koně, ten jeden táhne za nápravu. Tady trhají tu nezralou kukuřici a vaří ji v těch šiškách a tak jí jedí jako chleba. Hovězího dobytka tu moc nechovají, moc bagounů a koní. Tady jich má mlynář až na 7 set bagounů. Má na ně takový kolny jako v cihelně. Tady mají moc drůbeže, husí, kachen. Krávy pasou od rána do večera. Z celé vesnice to seženou dohromady, to je jich až na 800 kusů. Jsou tu velké draha, na těch je pasou. Samý s

těma dlouhýma rohama. Volů tu mají málo, těm dají dlouhý dřevo přes krk a za to táhne bez opratě. Má na ně jen takový dlouhý bič,

Dne 26. srpna jsme byli v kostele v sobotu legrůti (rekruti) z tý vesnice měli zpověď a po mši k nim kněz držel řeč.

28. srpna (rekruti) rukovali

31. srpna přijelo 600 vystěhovalců z rumunských hranic do Eleku. Byla mezi nima jedna Češka, tak jsme s ní mluvili. Měla 3 malý chlapce, tak nám vyprávěla jak to tam vypadá. Tam Rumůn bil kanonádou z 26. na 27. v noci měli alarm, moc civilů tam pobili. Dne 4. září jsem šel z Eleku v pondělí zpátky do Aradu.

9. jsem ještě v Aradě, tady chodím plést rohožky ze slámy do dekunků.

17. jsem ještě v Aradě, jest zimavá neděle, již jsou všichni kamarádi pryč, jsme tu jen 2, z toho transportu co jsme sem přijeli

19. září jsem šel z Aradu pryč ku kádru

21. (září) jsem byl v Salzburku u rekonvalescentě.

29. (září) jsem jel na odláb na 17 dní

15. října (1916) jsem jel zpátky z odlábu

17. října jsem byl odveden ke 2. komp. do Haštalských kasáren.

10. listopadu jedem ze Salzburku v 7 hod večer 25. maršbatalión. Jeli jsme 4 dni a 4 noce

14. listopadu jsme přijeli do Uher do Munkače a tady lágrujem v jedné vesnici blíž Karpat v Kajdánově.

20. listopadu jedem k regimentu samostatný abtajlung. Sanita pijonéri telefon a mašinkvér batalión tu ještě zůstane. Je tu špatný čas, prší a moc bláta.

17. jsme šli z Kajdanu. Jeli jsme celou noc a den přez Striji, tam jsme měli kafe

19. jsme přišli k regimentu. Jsme tu v lese v rezervních dekunkách u vesnice Rybna.

30. listopadu (1916) jdeme ablezovat 7. regiment do štelunků. Jest tu moc bláta. Jsem zase mezi starými kamarády.

ZASE RUSKÁ FRONTA

(DENÍK JOSEFA KOZÁKA)

5. prosince (1916) tu začalo mrznout. Máme tu pěkný dekunk, topíme vesele, jsme v lese zrovna proti Stanislavi. Vánoční svatky jsme měli smutné, stále jsem vzpomínal na domov a nový rok to samé. Jsme v lese a není nic vidět, jen samé stromy. Rusáci nám přáli také Nový rok. Napsali to na tabulku a zapíchli to proti naší feldwaše. Ráno to naši vzali a odnesli to na regiment komando a pod to napsali furt se válčí nechcem žádný mír. Když vyjdem na kraj lesa, tak vidíme pěkně na Stanislav. Tam jsou Rusové. Na feldwaše na sebe křičí

- Austrijáku nestřílej, nám zimno jest a nebo

- Austrijáku kde máš (šročku?)

24. února na Matěje tu byl velký mráz 25 stupňů.

28. února 1917 jsem byl dekorován u Batal(iónu) od lajtnanta Zahajskýho. Bylo nás 7 od sanity: Josef Kozák, Josef Víták, Josef Ženatý, Josef Kalát, Josef Javůrek, Jaroslav Šulc, Frant. Vedral.

3. března 1917 jsme šli ze štelunků do rezervy. Ráno (v) 1/2 5 u gefehstrénu jsme měli kafe a v 8 hodin jsme (šli) dál. Ve 12 hod. Jsme byli ve vesnici Rypjance, tam jsme měli k mináži kafe a hned jsme šli zase dál. Ve 3 hod. odpoledne jsme přišli do vesnice Studňanky. Tady jsme měli večer lepší mináž a jsme tu po kvartýrách a jak tu budem dlouho nevím.

9. března jsme měli maršberajt ráno v 6 hodin od jenerála Hotvího(???). Když nás prohlídl, tak jsme šli zpátky. Odpoledne jsme byli na dříví v lese za Babínem. Tam jest krásný habrový les, až 20 m dlouhý dřeva. Ze Studňanky do Kaluže jest půldruhý hodiny cesty.

Psáno dne 17. března 1917 v Studňance v Haliči za času války. Václav Vlach, Josef Vyták, Josef Kozák, Josef Ženatý, Jaroslav Šulc,

Oldřich Rameš, melderajtri Novotný a Fróman v jedné cimře na kvartýru.

Fotografie s textem na rubové straně: Fotografováno Léta Páně 1915 ve vesnici Studňance v Polsku. Frómann - meldelaitr, Kozák, Vyták, Novotný - meldelajtr, Ženatý, Rameš, Šulc ... a ostatní sanitáci starý mazáci.

19. března byl velký vítr a začal poletovat sníh ve Studňance.

Dne 20. března byl krásný den v Studňance.

29. března jdeme zase do štelunků I. A III. batal. Ablezovat říšský Němce. II. batl. Bude v rezervu.

28. (března) šla I. komp napřed a náš doktor tam šel s nima Dr Hába, Maďar. Na II. hylsplace je Dr. Hanzelýn, Čech a na III. je lajtnant Dr. Roubíček, Žid a na regim. hilsplace je Obrartz Fajfr, Němec.

29. (března) nám přines fotograf podobenky, každému 3 po 22 Kr.

22. března jsme měli inšpicírunk od Obrštgenerála ve Studňance.

1. dubna jsme ve vesnici Selci na frbancplace. Jsme tu v baráku, za náma jest naše švarmlinie a před náma jsou feldwachy. Je tu 1. komp a jacht komp. Před tou vesnicí je dráha co vede na Stanislav, ale je rozbitá. Za ní je potok bystřice (solotvínská???) a za ní je stráň porostlá lesem. Na tý stráni jsou zakopaný Rusové. Tak pěkně na nás vidí. Přes den nesmíme nic dělat, musíme být v baráku, k raněným nesmíme jít až večer když jest tma. Na batalión máme hodinu cesty, fasunk máme od I. komp a mináž taky. Pro poštu si musíme na

hilfsplatz. Vaří nám tu v kotli a mají ho tu rozdělaný dole ve sklepu aby jim to kanonáda nerozbila. Vě dne tu topit nesmíme. Ta vesnice jest mezi švarmliniema, jest celá rozbitá, jest tu jen asi 7 baráků, které mají střechu a kostel. Ostatní je zničený, samý zbořeníště.

29. (dubna) jsme šli ze Studňanky v osm hod ráno a v 11 hod jsme přišli na místo v noci. To byla špatná cesta, moc bláta, to jsme celou noc nespali.

30. (dubna) jsme byli na batalioně a večer jsme šli do tý vesnice. Moc se tu nestřílí. Napravo jest vidět Stanislav, asi 2 hod cesty, tam jsou Rusové. Napravo od nás jest vesnice (Jamnice?) před 6. regim a nalevo od nás je vesnice Jekupol před 7. regimentem všechny jsou rozbitý a civilové jsou vystěhovaný. Svátky velikonoční jsem držel v rozbitý vesnici Selci mezi švarmliniemi. To byly smutný svátky již 3. na vojně. Na Hod Boží jsme měli ráno kafe, to bylo jako špína hořký. K minázi jsme měli polévku z kukuřice a hovězí maso a jeden knedlík s marmeládou a večer zase takový kafe jako ráno a na prostřední svátek mináž jako ve všední den. Museli jsme pracovat. Chleba máme ze samý kukuřice, že ho nemůžu ani pozřít, ježto nestojí za nic.

15. dubna měli Rusové svátky, tak celý den nestříleli. Naše feldwacha poslala 3 kupředu proti Rusům asi na 1 000 kroků a tam si sedli s Rusákama pohromadě a večer zase šli zpátky. V 10 hodin šel k Rusům jeden fänrich od jachkompanie s nějakýma letákama a ten ruský oficír ho zajmul a za ním pak tam šli lajtn. (Jandera?) Štelfetrír Hrabě a ještě jeden šikovatel a všichni tam zůstali, celý jachkomando.

V Selci 15. dubna na Velký pátek nám Rusové rozbili kostel ve vesnici Selci. Dali tam 7 ran a ten jeden granát trefil do věže a prolít na oltář a všechno to rozbil. Jest v něm všecko rozbitý, knihy a matriky roztrhaný. Vedle kostela jest pochováno 11 říšských Němců a na pravý vesnici jsou dvě šachty. V jedný jest pochováno 213 Rusů a v druhý 85 Rakušanů a jeden ruský oficír. Ti padli 1915(?)

Od 20. do 25 dubna 1917 byl špatný čas, padal sníh a přšelo v Selci v Haliči.

29. dubna jsme byli ablézovaný 2. batal. A šli jsme do rezervy do vesnice Čízova.

30. dubna ve 12 hod jsme přišli do vesnice Čízova. Jsme tu na kvartýru v baráku. Jest to ze Selce půl druhý hodiny do prava. Civilové tu nejsou žádný, jest taky rozbitá.

5. května byl krásný den, v neděli, to jsme byli v Čížové.
6. května ráno padal sníh a pršelo. To jsme byli očkování do levého prsa proti tyfusu v Čížové na marodce
13. května urazil granát hlavu ??? poště na silnici u Čížova a jest tam pochován mezi Němci na vršíčku u jednoho rozbitýho dvorce.
16. května byl krásný den, děláme doktorovi dekunk na jedné zahradě v Čížové.
20. května jsme měli na batl koncert v Čížové. Hrála nám tu naše kapela odpoledne, jenže nám při té veselosti kručelo v břiše hlady.
25. května na Hod Boží svatodušní jsme měli mši ve vesnici Čenžové od našeho feldkuráta. Hrála při ní kapela od 6. regim. Ráno byla mlha a pak byl krásný den.

NA ITALSKOU FRONTU

O ITALSKÉ FRONTĚ

Itálie (Italské království), která měla podle smluv stát na straně tzv. Centrálních mocností, tj. Rakouska-Uherska a Německé říše, v létě roku 1914 vyhlásila neutralitu. Země byla vyčerpána válkou o Tripolis (italsko-turecká válka 1911-12) a potřebovala nabrat síly. Zároveň vedla jednání s oběma stranami konfliktu a požadovala za svou účast územní zisky. Dohodla se nakonec se státy Dohody (Francie, Velká Británie, Rusko) a za příslib jižního Tyrolska a přístavu Terst, vyhlásila válku svým bývalým spojencům. Mezi Itálií a Rakousko-Uherskem vznikly dvě fronty. První na severu země u dnešního Trenta a druhá na východě u řeky Isonzo (slovensky Soča), kde se italské síly snažily obsadit přístav Terst. Od května 1915 do září 1917 proběhlo na tomto úseku 11 útoků italské armády, ale zisky byly pramalé, Terstu se dosáhnout nepodařilo. V říjnu 1917 pak rakousko-uherská armáda, posílená německými divizemi dokonce prorazila italskou obranu a postoupila až k řece Piavě. Na další postup neměla sílu.

IMAGE: mapa IT s frontami

BITVA NA SOČI CELKOVÝ POPIS

Jednou z nejhorších bitev na jihovýchodní italské frontě byla tzv. 11. bitva na Soči.

IMAGE: Mapa fronty 11.bitva

JEDEM NA SOČU

(Z DENÍKU JOSEFA KOZÁKA)

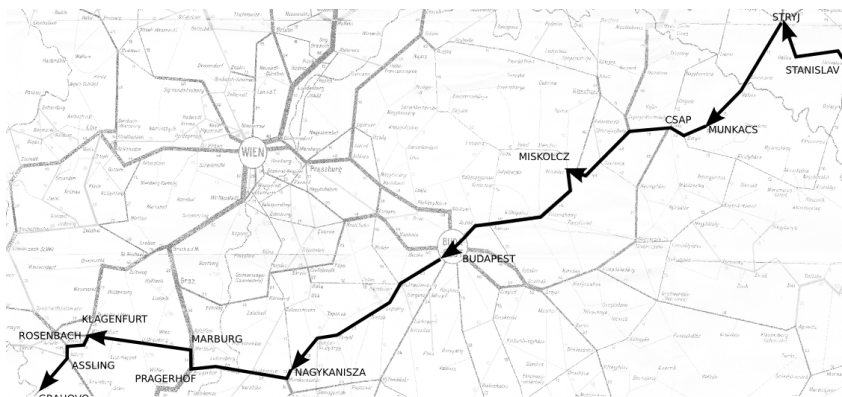
30. května (1917) jsme byli ablézovaný ve 3 hod. A šli jsme na dráhu do Majdan a tady nás naložili na vlak v 8 hodin. Ve Striji jsme měli mináž a jedem dál přes Karpaty. V Tuchlo jsme měli polévku v 11 hod. v noci.

Ráno v 5 hodin jsme byli v Munkači , tam jsme měli snídani kafe.

31. jedem dál na Miškolce (Miškovec), tam jsme měli mináž ve 2 hod. odpoledne a jedem dál. V Hotamru(?) jsme měli večer kafe v 8 hod a jedem celou noc. Ráno jsme dostali kafe a jedem dál v Naki Kanižá (Nagykanizsa) jsme měli mináž.

1. června (1917) v 5 hod jsme přejeli štýrský hranice a v Praguehofu, tam jsme měli kafe v 8 hod. večer a jedem dál.

2. června jsme přijeli do Klágenfurtu. Tam jsme měli kafe v 9 hod a jedem dál do Korutan. V 10 hodin jsme byli v charie Rapu(????) Tam se s náma přetrh vlak. Jedem dál přes Rosenbach. Pod Rožcico jedem dál, jedem skrz tunel čtvrt hod dlouhý v městečku Jesenici jsme měli mináž. V 7 hod jsme vystupovali z vlaku, šli jsme kousek zpátky do vesnice Koritice(?). Tady jsme v baráku. Jsou tu velké hory tak, že není vidět, jen do nebe. (Je) neděle 3. června.

Ilustrace 2: Trasa přesunu LIR 8 z Haliče na sočskou frontu na jaře 1917.

5. června jsme nesli maroda z vesnice Koritice půltřetí hodiny cesty do feldšpítálu do vesnice Podmilce. Šli jsme přes vesnici Knežu. Bylo velké horko. Jsou tu velké hory na nich jest snáh. Máme půl druhý hod do Santa Lucie. Ta již je ve frontě, Talián do ní střílí.

7. června na Boží tělo jsme v Krajíně ve vesnici Koritinici. Jsou tu velky hice.

9. června v sobotu sme měli amarš Koritice v 5 hod odpoledne přes vesnici Bačabu do velkýho vrchu do 9. hod večer do vesnice Buková. Ta jest na velkym vrchu, cesta jest jako do střechy a samý kámen. Zde jsou hory až do mraků.

10. (června) ve 3 hod máme tagwach a ve 4 hod mašírujem dál k frontě. V 7 hod. Jsme byli ve vesnici Sandvišská Hora, tam jsme měli hodinu rast a zase jdem z vrchu do vesnice Třibuše. Tam jsme měli mináž večer kafe. V 6 hod. večer jsme šli dál zase do velkého vrchu. V 9 hod. jsme byli na místě, spali jsme v půli tom vrchu.

11. června jsme měli reit(?) a v 6 hod. jdem zase dál, 3 hod. do vršku. Pak jsme šli zase z vrchu do vesnice Čepovany. Tam jsme měli rast a v 9 hod. Jdem dál až do jedné hodiny v noci do vesnice Humariá, zase do vrchu a z vrchu

12. června jsme rastovali a večer jdem zase dál do 12 hod. v noci do vesnice Podliovaja. Tam jsme byli přes den a v 6 hod. večer jdem dál přes vesnici Bate a ve dvanáct hodin jsme přišli do jedné rokle Jelení. Tady lágrujem, hodinu za frontou pod širým nebem. Jsou tu samé skály,

ani tráva tu neroste, jen samé křoviny, to jest to kraské pohoří (pohoří krasu?). Jsme mezi Goricí a Sant. Lucií – 14. června

15. června jsem přišel přidělení ke 4. kom. Jest nás zase po 8 u patroly. Jsme tu ve vrchu za kamení pod celtama

(Z PLUKOVNÍ KRONIKY)

Cestou na italskou frontu - Odchod 30. května 1917 z Ciezova ve 3 hodiny odpoledne do Majdanu. Cesta vlakem nastoupena z Majdanu 2. června ve 3 hodiny odpoledne přes Bednárov – Kolusz – Dolinu – Bolechow – Luběнку – Szap – Szezenec – Miskolc – Hort – Hatvan – Oszod – Buda Pest – Nagykanisza – Kotar – Polstrau – Friedau – Pettau – Kranisfeld – Marburg – Rossenbach – Jesenice – Bystrica – Grahovo.

Odtud nastoupena cesta pěšky přes Zagarovec – Bača – Santa Lucia – Čepovan – Lokovce – Draga.

IMAGE: plan_vlaku Ausladeraum – vykládací prostor

IMAGE: cesta pochodu z Ausladeraum na pozice

Pluk rozložen ve vesnicích: Meřinje, Humarje u Vrchu. Dne 12. června 1917 obsazeny pozice na Jeleníku (*788). Pluk zálohou severního úseku – podléhá velením generálu Göttlichovi. Velitelem celého úseku jest generál pěchoty Lukas (24. sbor). Dvě setniny III. praporu pracují na pozici, jiné setniny cvičí se v boji v Krasu, házení ručních granátů, střelění do terče na 100*. V dolinách letecká činnost.

Míří se z 30,5 cm děla v Humarji. Uspořádáno zásobování vodou z elektrického čerpadla.

Dne 25. června 1917 zesílen pluk dvěma pochodovými setninami (12 důstojníků, 376 mužů). Velitelem I. praporu byl mjr. Niesner od 28. střel. pluku, velitelem II. praporu byl pdp. Kučera, III. praporu byl podpl. Sonnleitner. Velení divize přejímá po generálu Podhajském generál Hans (Karl Haas) (dne 9. července 1917)

Zde je nesoulad s

<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/21998/start/-1>

pozn. JoK)

Denně jeden prapor komandován na práce do přední pozice k 28. střel. pl.

Dne 31. července dělostřelecké boje, hlavně směrem od hory Kuk (611). Se stupňující jest pozorovat zvýšenou činnost letců – vrhání bomb v Čepovanech.*

***Vyživovací poměry** - neutěšené. Nedostatek chleba a příkrmů, jen masité a kávové konzervy. Těž nouze o vodu, píci pro koně (krmení listím). Noční opevňovací práce v předních posicích vysiluje mužstvo. Přes intervenci u divize nařídil brigádník generál Grossman delší pracovní dobu.*

(PAMĚTNÍ KNIHA)

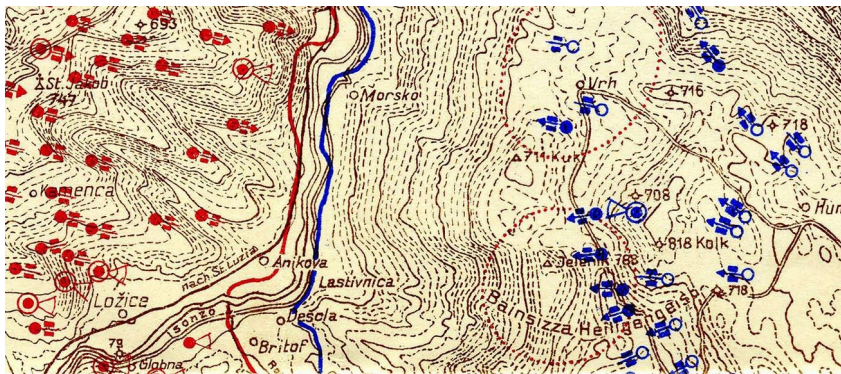
...podle pověsti jdeme vstříc velkým útrapám, na Soči má býti hotové peklo!

4. června 1917 odjel jsem z Prahy státní drahou přes Brno – Vídeň, 5. června z Vídně jižní drahou přes Štýrský Hradec – Maribor do Lublaně.

V Lublani nevěděli, kde se 8. pluk nalézá, tak jsem se na zdař Bůh 6. června večer pustil přes Woch do Wochyňského Teistrice, tam jsem přenocoval. Pouze náhodou jsem se dozvěděl, že 8. pluk je o stanici dále v Hudajnzůž.

7. června 1917, jel jsem dále a v 11. hod. dopoledne přijel do Hudajuzny. Tam bylo plukovní velitelství III. prapor a štáb 42 brigády. I. prapor byl v Grahovo, II. prapor v Zahajca. U brigády jsem svůj příjezd hlásil. Jsme ve Slovinských Alpách, obyvatelé Slovinci.

8. června hlásí se podl. Kučera nemocen a odchází do nemocnice, podpl. Sonnleithner převzal II. prapor.

Ilustrace 3: Rozestavení děl na sočské frontě v úseku kde byl i 8. střelecký pluk.

9. června 1917 ve 3. hod ráno odchází užší pluk. štáb na frontu, přes nádraží sv. Lucie. Prostor sv. Lucie hlavně nádraží a údolí řeky Idrice, byly italskou dělostřelbou úspěšně ostřelovány, proto musely větší oddíly oklikou, přes strmé hory pochodovati, aby se dostaly do Čepovan bez ztrát. 10 června v 6 hod ráno jsme putovali dále přes Čepovany, horskou silnici přes Lokovec na Bainsici, sv. Ducha, do Humarje, kde jsme měli vystřídati 37. domobr. pluk.

Táborové ležení jsme převzali tak, jak stálo a leželo. V Humariji jsem ubytoval plukovní štáb, technickou setninu, pluk. Vozatajstvo s hudbou a II. prapor. V Marčinje a Draga byly ubytováni III. prapor, dělostřelecký oddíl a osvětlovací oddíl, I. prapor prozatím v Lahka.

12. června 1917 prapor za praporem přišli do tábora a v určených barákách a domech se ubytovaly. Setník Jindra onemocněl horskou nemocí – závratě, odchází do nemocnice. I. prapor jest přemístěn do ležení pod horou Jelenik

VE SKALÁCH SLOVINSKÝCH HOR

(Z DENÍKU JOSEFA KOZÁKA)

20. června (1917) jsme se stěhovali na jiné místo, postavili nám tam pod ten vrch merzu a stříleli na vrch Kuk. Jest to velký kanon, má 30 1/2

cntm. silnou střelu a asi 80 cntm. dlouhou. Jsou tu velký hice a voda žádná, takže se nemůžem ani umýt.

Z 21. na 22. června jsme byli na práci v noci, dělali jsme rezervní štelunky na vrchu. Naproti nám na vrchu jsou Taliáni. Máme špatnou mináž. Ráno v 5 hod. kafe, v 11 hod. polévku z kukuřice, někdy nám uvaří polentu jako melšpals, maso žádný, v 6 hod. večer kafe a porci chleba na den. Ten jest samá votruba a rozbitý – samý kousky. 10 cigaret, někdy půl paklíčku tabáku na den a ke koupení tu není nic, tak jsme odkázaný jen na to, co fasujem.

25. června byl velký hic, jsme v jednom vrchu v lese pod celtama, dekováný za velkýma kamenama, nad náma lítají italský aroplány, naproti nám jest vrch Kuk. Ten Taliáni dobili na našich při té deváté ofenzivě. Naše kanonáda do něho střílí, takže jest celý v kouři.

23. června jsme byli s jedním marodem ve vesnici Podhoyava(?). Jest to přes hodinu cesty zpátky. Šli jsme přes vesnici Bate a Lahka v 7 hod. večer.

29. června šla naše komp. zase na práci na noc do štelunků. Proti Kuku jest vrch Monte Santo. Jest na něm zámek. Ten jest ale rozbit od Taliánů. Oni naň střílí – tam jsou naši.

1. července (1917) jeli odlábníci na odláb na žně. Trnka jel také, poslal jsem po něm domů psaní a 15 zl. z italské fronty.

2. července jsme měli inšpicírunk od generála majora Podhajskýho v Krajině za frontou.

3. (července) jsme šli na práci ve 2 hod. v noci a byli jsme tam do 11 hod. odpoledne (jsem i pak?) a

4. (července) jsme šli zase tak na práci. Jsme na velkém vrchu, dále teče řeka Soča a za ní na těch vrchách jsou Taliáni. Jest vidět italská rovina, vesnice a dráhy jak jezdí, ale jest to moc daleko.

5. (července) byla velká bouřka a přšelo.

8. července jsem byl dekorován, dostal jsem Karlův kříž. V neděli dopoledne pod vrchem Jeleníkem za frontou v Krajině na sočský frontě.

Ze 7. na 8. července jsme byli na práci v noci ve štelunkách. Taliáni na nás si svítili reflektory. Ve 3 hod. jsme šli domů a dopoledne 8. jsme spali

8. července večer byla bouřka a Taliáni dělali trumfajer až do půlnoci tak, že to hučelo jako když nejvíce hřímá. Naše kanonáda střílela v tom největším dešti

(Z) 9. na 10. (července) byla velká bouřka, přšelo celou noc.

Z 15. na 16. (července) v noci jsme byli na práci. Šli jsme v 8 hod. večer a přišli jsme v 5 hod. ráno. Nosili jsme miny do švarmlinie k 6. reg. na batal. komando. Ta mina váží 65 kilo jest 24 cntm. silná a 60 cntm dlouhá. Nosili jsme je z vrchu Jeleníku dolů až pod ten vrch k vodě řece Soči. Než jsme vylezli zpátky nahoru, tak nám to trvalo 2 hodiny. Máme špatný fasunky, již jsme 2 dny nefasovali žádné kuřivo, tak z dlouhý chvíle kouříme listí.

Ze 17. na 18. (července) jsme byli na práci ve štelunkách a 18. na 19. zase. Máme hladu plný břicho, už ani ten tabák nefasujeme, tak nemáme co kouřit a to jest dlouhý den.

17. (července) naši 4 eroplány sestřelili. Jeden velký italský eroplán spadnul mezi švarmlinie.

24. (července) jsme dostali líbezgábe, každý 3 špalky a to ostatní nám sežrali důstojníci. Tak to dopadá u našeho spolku, když nám někdo něco pošle dárkem do pole. Darmo má člověk vztek. Tady, když si chci zakouřit, tak si musím sušit višňový listí s mateřídouškou neb co fasujem to jest pro kočku. Někdy 10 uherek, druhý den cigaretový tabák tak na 5 cigaret, když jest fajfkový tabák tak jsme 4 na paklíček. Celý tři roky jsem cigarety nekouřil a tady musíme, když není nic jiného. Tady ty vrchy jsou provrtané samá díra, tak velký jako sklep. To jest kvůli tomu když jest velká kanonáda, aby se tam mohli vojáci schovat.

23. července lítal nad naší frontou italský eroplán a házel letáky našim vojákům aby udělali revoluci.

24. července k nám přišli dvě špehouni taliánský přistrojený za rakouský důstojníky a prohlíželi si naši atalérie a naši frontu a pak zmizeli a žádný neví kam.

27. července stříleli Taliáni na vrch Jeleník těžkou kanonádou. Naši tam dělají kaverny a do nich dávají kanony. (16.) Ten vrch jest rozvrtán samá jeskyně.

28. července nad náma lítala celá flotila italských aroplánů. Bylo jich 11, přelétli za naši frontu a pak se vracely každý zvlášť. Naše atalérie po nich střílela, ale nic jim neudělala, vrátili se všichni zpátky.

29. července v neděli jsme byli všichni na práci. Dělal kom. drátěný překážky z toho ostnatýho drátu.

30. (července) byli zase na práci a já byl doma, zase šli ty druhý čtyři. Jsou tu velký horka.

1. na 2. srpna jsme byli na práci v noci. Nosili drát do švarmlinie na hyndrnísy. U 6. regim. sebrali Taliáni feldewachu, čekáme tu italskou ofenzivu.

(PAMĚTNÍ KNIHA)

13. června v 6.50m. večer krouží italský letec nad Humarji. Asi za 20. minut v 7.hod. 15 minut večer zarachotila italská dělopalba a první granát padl mezi mužstvo 7. setniny a zabil 4. mže i kuchaře setniny a 4 muže zranil. To byla naše první krev na Sočské frontě.

14. června 1917 odchází velitel technické setniny nadporučík Mrňák – Vídeňák, Němec do nemocnice, na jeho místo nastoupil nadpor. Freyburg. Pluk jest záloha úseku sever II.a. generál Gottlicher velitelství sboru generál Pěchoty Lukáš. Na rozkaz k poplachu se má pluk shromáždit u Rawne. Pro vybudování obranné čáry II.-c., jest přidělen domobranecký poručík inž. Torek, dvě setniny 8. pluku každý den pracují severozápadně Humarije na opevnění.

19 – 21. června je velký nedostatek vody, musí se donášeti z údolí Avček as 300 metrů hlubokého. Italové to vyzozorovali a teď denně pramen odstřelují. Spojení s I. praporem 8. pluku pod horou Jelenik se udržuje řetězem běžců. Dnes bylo na slunci +40R čili +50st.C, večer +15R, ráno +14R.

25. června přišli další dvě pochodové setniny a byly hned na jednotlivé prapory rozděleny. Každá setnina má nyní bojový stav 152 mužů.

29. června 1917 v 6. hod ráno přehlížel generál Lukáš pluk, předvedli jsme mu boj v Krasu. Nebyl spokojen, chtěl mít hezký obrázek, tak jak v době míru se generálům předváděl. Sotva odešel, spustili Italové kanonádu na cvičiště – škoda, že ne dříve, byli bychom poznali, jaký je hrdina.

2. července 1917 byla u Brigadýra porada. Posíláme 5% mužstva na žňovou dovolenou. Podpluk. Kučera se vrátil z nemocnice a převzal

velení II. praporu, podpl. Sonnleithuer III. praporu. Setník Seugreis přidělen plukovnímu štábu pro zvláštní služby.

8. července byla v 6. hod. odpoledne u Brigadýra porada. Večer přihnala se velká bouře. V noci od 9 - 11 hod. byla ve směru vrchu Kuk velká kanonáda. Polní kurát DrTh. Skácel odchází do nemocnice, teď to jistě prohrájeme, když zástupce Krista Pána nás opouští.

13. července 1917 teď i dopoledne italští letci nad námi krouží. Ve 3. hodiny odpoledne přehlížel arcivévoda Evžen, vrchní velitel jižní armády, k tomu účelu zvlášť sestavenou setninu 8. pluku u Podleské. Přehlídka dopadla dobře, byl spokojen. Mě řekl, že pluku důvěřuje, že svou povinnost vykoná. Po defilé odejel autem.

14. července odjíždí divisionář generál Podhajský do Vídně, byl povolán službou k ministerstvu zeměbrany, velení divise převzal generál Haas.

17. července 1917 cvičení praporu. Nad námi rozpoutal se boj letců. Italské letadlo bylo sestřeleno, vidíme jak padá za italské zákopy. Major Mladý nemocen, odchází do nemocnice.

26. července 1917, vybudovali jsme si novou skrytou cestu do ležení Jeleník k I. praporu.

29. července v 1/2 12 hod. v poledne přelétli Humarji tři rakouští letci směrem k italské frontě. Major Niessner narukoval k pluku, převzal I. prapor.

31. července 1917 rakouští a italští letci pilně létají. S hora bylo nařízeno, aby velitelé setnin, kteří jsou na dovolené byli telegraficky zpět k pluku povoláni. To se patrně něco pod pokličkou děje. V noci byla na jihu kanonáda – přšelo.

ITALSKÝ ÚTOK – 11. BITVA NA SOČI

(Z DENÍKU JOSEFA KOZÁKA)

2. na 3. srpna (1917) jsme byli na práci v noci. Nosili jsme drát k 7. regm. do švarmlinie. V 11 hodin v noci stříleli naši i Taliáni z kvérů a mašinkvérů a kanonáda naše i taliánská. Naši i Taliáni házeli rakety červený, zelený a bílý. My se na to dívali z půl vrchu přes řeku Soču. Trvalo to asi hodinu, pak bylo ticho. Ve 3 hod. jsme přišli domů.

4. srpna padaly na Soči kroupy velký jako bohatý višně odpoledne a byla přitom bouřka. K večeru Talián ostřeloval vrch Jeleník těžkou kanonádou, střepiny a kameny nám lítaly přes hlavu.

5. srpna v neděli přšlo a padaly kroupy. Museli jsme být celý půlden v celtě abychom nepromokli. To jsou dlouhé dni tady v těch horách.

6. srpna odpoledne Taliáni stříleli na Jeleník. Lítaly nám kusy železa a kameny přes hlavy. Tak jsme se museli dekovat za kamení. Večer přšlo.

7. (srpna) Taliáni pouštěli balony za naší frontu.

8. (srpna) lítala nad náma celá eskadra italských eroplánů, bylo jich 14. Naše kanonáda do nich střílela, ale nic jim neudělala.

10. (srpna) byla bouřka a přšlo v poledne a večer nám házeli Taliáni pumy na cestu pod Jeleník. Asi 6 jich ranili od baukomp. Samé ošklivé rány. Jednomu to urazilo nohu, jednomu to rozpáralo břicho, jednomu to urazilo prst(?)

11. (srpna) ostřelovali Taliáni Jeleník.

12. srpna ráno v 6 hod. V neděli letělo 14 italských eroplánů na fangšteli na Brek a házeli tam pumy. Naši po nich stříleli a nic jim neudělali. Večer jsme šli na práci z 12. na 13. (srpna) v noci do rezervních štelunků.

Z 13. na 14. (srpna) jsme byli na práci v rezervních štelunkách.

14. srpna (1917) v 6 hod. odpoledne zabil granát dva vojáky od naší komp. Korp Rosolanka, Poláka a ten druhý byl také Polák. Dělalí kavernu a padlo to zrovna mezi ně a 3 byli raněný. Tak jsme měli práci, nesli jsme je na hilfsplac a tam odsud je odvezli v noci automobilem pryč. Ty zraněný. Ty dva zabitý se odnesli do vesnice Lavky na hřbitov a hned je pochovat.

14 srpna jsme nosili kámen na zed' zedníkům asi padesát osm kroků. Dělalí kavernu a tam odsud jsme ho nosili. Uhodil tam jednomu vedle do celty granát. Před 5 minutami jsme si povídali, pak jsem vzal kámen a šel jsem pryč a on také. Kdyby jsme tam byli zůstali, tak jsme byli oba zabití jako tamti dva. To bych byl měl špatné výročí mých narozenin.

POZNÁMKA:

Předchozí zápisy jsou z jednoho dne, ale v deníku je dělí polovina listů. Děda dopsal zápisník na konec a pokračoval cca v jedné třetině, kde měl původně vyhrazené místo asi na písničky – pozn. JoK

16. srpna jsme byli na práci, ve dne dělali cestu na Jelenik nahoru k těm kavernám až do tý špičky.

17. (srpna) jsme měli rasták na Císařovy narozeniny.

16. srpna házeli Taliáni navečer letáky z eroplánů. Byly to takový balónky napuštěný plynem, od toho měli na špagátu uvázaný přítěž. Házeli to na 28. regim a 7. regim 26. švarmlinie.

Ze 17. na 18. srpna dělali Taliáni gázangrif v noci. Jeden v 10 hodin večer a druhý ve 2 hodiny po půlnoci na 28. regim. My jsme měli gasbarajt celou noc. Ráno 18. jsme šli na práci dělat cestu na Jelenik a museli jsme v 10 hodin odejít pryč. Taliáni ho odstřelovali samýma těžkýma děly. Odpoledne jsem měli maršberajt, byla strašná kanonáda, kusy železa a kamení nám lítaly přes hlavy, museli jsme utéct z celtů a schovat se do kaverny a za skálu. Od 1. komp. to 2 ranilo a zabilo to jednoho koně a merzu to rozbilo.

19. (srpna) jsme šli v 11 hodin dopoledne do švarmlinie k 28 reg. Taliáni to prorazili, byla strašlivá kanonáda.

20. (srpna) do nás Taliáni celej den bili kanonádou. Večer jsme dělali riscuk, celá divize jest rozbitá.

21. (srpna) jsme se zastavili v rezervních štelunkách před vesnicí Humarií

22. (srpna) jsme dostali ráno fasunk a kafe neb celé tři dni jsme nic nedostali. Kuchyně k nám nemohly s minází. Máme u kump 43 lidí, ostatní jest raněný, zabitý a zajmutý. Všechny zukskomandanty máme raněný. Fänrich Blecha, Šťastný, Tuchalský. Kadet, ten se zbláznil. Feldvébl je také raněný. Kamarádi od patroly Černý, Čaboun, Hodinka, Kerner jsou raněný. (Psáno) 21. srpna.

21. na 22. srpna nás Taliáni 10krát šturmovali a byli odražený. Šli proti nám 3 regm Taliánů. 22. (srpna) k ránu jsme byli stažený. Přišli nás ablézovat bosenký regiment. Šli jsme do Humárie, tam jsme byli v barákách celý den, nesměli jsme nikam, Taliáni na nás viděli z balónů a aeroplány nad námi lítaly celý den a házely bomby. Kanonáda tam střílela celý den a házela gásgranáty tak, že jsme mysleli, že se tam odsud ani nedostaneme. Večer v 8 hodin jsme dělali „riscuk“ z Humárie, celá divize. A kanonáda a trény celou noc, takže jsem nemohli ani projít po cestě. Po tý cestě bylo pobitejch koní, vozů a automobilů. To bylo z Humarje až do Lokve. 6 hod cesty mi přišli [Po 6 hodinách cesty jsme přišli] do Lokovce ve 12 hodin v noci. Tam bylo

naše brigade komando . Sotva jsme si lehli a hned jsme museli jít pryč. Tam nám dali trochu kafe, chleba a poštu. Jdeme dál do vesnice Lokve, tam jsme přišli ráno v 1 hodinu 25. srpna.

Tady jsme nad tou vesnicí, na vrchu v lese lágrujeme. Tady nás dali dohromady. Zbylo z nás 4. kompanie po 3 zukách, ostatní bylo raněný, zabítý a zajmutý. Tak máme ze 3 jeden batalion a ještě slabý. Naše kompanie sestavili ze 4., 8., 11., 12. kompanie. Takovou hrůzu jsem ještě nazažil za celou válku. Takovou strašnou kanonádu a těch mrtvých jako dříví a ten nárek raněných, ty vrchy to bylo všechno v jednom kouři a ohni, praskot jako když je největší bouřka.

Naši tam nechali kanony co měli vpředu, municí vyhodili do povětří, fasunkštele v Breku, co nemohli odvézt zapálili.

25. (srpna) jsme za frontou v lese lagrujeme pod celtama. O jídlo bída a o vodu také.

25. na 26. (srpna) v noci jsme šli zase do švarmlinie našlisoval k nám 29. maršbatalion. Jsme na jednom vrchu v rezervu 1. batalionu

27. (srpna) jsme na místě

Z 28. na 29. (srpna) jsme byli na práci v noci za švarmlinií na jednom vrchu dělali rezervní štelunky.

29. srpna v noci byla velká bouřka a moc přšelo. Talián v tom dešti angrajfoval, ale byl odražen. Dole k Terstu byla strašná kanonáda, trvala celou noc a celý den.

30. (srpna) Talián odstřeloval ty kopce za švarmlinií, my děláme rezervu na jednom kopci I. batalion. Před náma je 12. myslivců a doprava 8. infanterie.

Od 30. (srpna) až do 3. září Taliáni stříleli z těžkých baterií ve dne v noci od Gorice až dolů k Terstu. My jsme dosud v rezervu na jednom kopci. S minází to máme špatný. Ráno v 5 hodin nám přivezou traktýři kafe a s tím musíme vydržet do večera do 7 hodin. V 7 hodin nám přivezou mináž a kafe, a to je studený tak, že to není k jídlu. Fasunk nám vozí také večer. 4. září k nám našlisovala jedna komp k batalionu, samí Poláci z Krakova, 30. marš batalion. Ke každý kompanii přišel jeden cuk.

5. (září) jsme byli na práci, ve dne dělali jsme rezervní štelunky. Ráno jsme šli v 7 hod. po kafi a celý den jsme nic nejedli až večer v 6 hodin

jsme měli mináž a kafe. Než nám to tráktíři dovezou, tak jest to studený. Již jest človět tak utahaný, že sotva chodí.

7. září jsme byli na práci ve dne

8. (září) jsme byli doma

9. (září) jsme byli ve dne na práci dopoledne, večer v 6 hodin jsme šli dělat untrnímunk (v) 8 hodin jsme přišli na místo. Jsme na jednom vrchu zalezlí mezi kamením, nocujeme pod širým nebem, aní stromy tu nejsou, tak jsme odkázáni osudu, nemůžem se schovat před sluncem, ani před deštěm, jsme 100 kroků za švarmlinií, před náma jsou 12. myslivci, vodu tu nemáme ani na umytí, mináž nám vozí ráno v 6 hodin kafe a večer v 6 hodin mináž a kafe a fasunk. Celý den nic, to jsme odkázaný na ten kousek chleba co nám dají. Již se tu trápíme 3 1/2 měsíce. (Psáno) 10. září

Z 10 na 11. září jsme měli jednoho raněného Poláka do prsou ve 12 hodin v noci, tak jsme s ním museli na „anštald“ 2 hodiny cesty. Přišli jsme zpátky v 6 hodin ráno.

11. (září) večer v 7 hodin jsme měli zase 3 raněný, jednoho do nohy a 2 do hlavy

Z 10 na 11. (září) Taliáni šturmovali a byli odražený. Jsme v rezervu za 12. myslivci 100 kroků za linkou.

13. (září) večer jsme měli jednoho raněného kaprála Poláka, byli jsme s ním na anštaldě, přišli jsme v 9 hodin večer a hned jsme se stěhovali do rezervy na jiný kopec.

14. (září) jsme si stavěli dekunk, 3. cuk byl za švarmlinií v rezervu a večer v 6 hodin jsme tam měli raněný 2 Poláky od granátu. 14. večer jsme kopali 2 hroby, byli 2 mrtví, jeden od 4. a druhý od 1. kompanie. Kopali jsme je až do půlnoci.

Ráno 15. (září) jsme měli maršberait, šli jsme do švarmlinie frštéřkovat 1. komp.

15. Taliáni šturmovali a sebrali nám 3. komp a 2 cuky od 1. komp. To byla velká kanonáda, měli jsme moc raněných, náš regiment jest celý rozbitý.

16. (září) ráno ve 4 hodiny naši zase Taliány zahnali zpátky do starých štelunků. My jsme byli 15. (září) večer s raněnými na sanitě anštaldu, přišli jsme ráno v 6 hodin ke kumpanii. Jíst jsme neměli nic. Ráno 15. (září) v 6 hodin jsme dostali kafe a celý den nic a 16. (září)

zase nic. Dostali jsme půl druhý veky chleba na celou komp a kousek salámu. Ráno v 7 hodin to jsem zažil druhou hrůzu Taliánskou. To padaly mezi nás granáty a miny jako kroupy. Obrlajtnant Vodrážka od 1. komp byl zabitý, Sajdl šikovatel od 2. komp také.

16. (září) večer jsme šli s raněnýma, zpátky jsme zůstali do rána v jednom baráku přes noc. Ráno jsme šli ke kumpanii.

17. (září) ráno jsme byli stažený za frontu 1. batl. Tam nás dali dohromady, z celého batl. nás zbyla 1 komp asi 150 mužů. Přes den a večer 17. jsme šli zpátky do vesnice Lokovce. Tady jsme v jednom vršku v lese.

18. (září) večer jsme šli zpátky do vesnice Lokve, tam jsme měli kafe a šli jsme dál za vesnici Lokve. Tady jsem v jednom lese.

19. (září) k nám přišla jedna marškomp., 110 mužů, tady z nás sestavili 5 komp z celého regimentu. 19. jsme ještě na místě. Z 1. batalionu nás zbylo 150 mužů (batailon = prapor měl cca 1000 mužů Pozn. JoK) Od 1. komp sebrali Taliáni celou patrolu i s kumpanií, nám tam zůstal jeden cuk a 2 sanitéráci

21. (září) jsme měli ráno v 7 hod „maršbareit“ a v 10 hod. Jsme šli zpátky z vesnice Lokve 5 hodin cesty do vesnice Svatý kříž a cesta Sem jsme přišli v 8 hodin večer, tady jsme měli mináž a kafe

22. (září) jsme ještě na místě

22. září jsme měli v 5 hodin odpoledne maršbarajt ve vesničce Svatý Kříž a šli jsme celou noc až do 3 hodin ráno přes vrchy a doliny do vesnice Tolmaje podle fronty směrem k Terstu. To jsme zkusili. Již jsem se nemoh ani hnout. Museli jsme spát na dvoře na kamení.

23. září (1917) tady máme kantonýrovat

POZNÁMKA:

Vzdálenost obcí Lokve a Lokovec (dnešní Slovinsko) je cca 7,5 km po horských cestách. Z Lokve do Tomaje je to kolem 45 km.

(PAMĚTNÍ KNIHA)

9.-10. srpna 1917 dopoledne i odpoledne italští letci prozkoumávají celé okolí, patrně zamýšlí Italové v nejbližší době proti nám něco

podniknout. Podpl. Somilitlmer jest nemocen, odchází do nemocnice, setník Sengseis jej u III. praporu zastupuje.

14. srpna asi 30 italských letců přeletuje v 7.15 ráno Humarji. V Jeleníku má 4. setnina 2. mrtvé a 3 raněné muže.

17.srpna odstřelují Italové prostor Salika Reg Trušnje uzavírající palbou asi čtyři rány v minutě, zároveň došla zpráva, že Italové útočí v prostoru Vrh – Monte Laute – Vodica. Do večera má pluk ztrát 1mrtvý a několik raněných, dva koně a kráva zabiti. Jde do tuha. Právě došlo srpnové povýšení, brigadýr povýšen na generála a já jmenován plukovníkem a zároveň ustanoven definitivním velitelem 8. střel pluku.

18.srpna 1917 je slunečno. Dělostřelba trvá. Italskou dělopalbou jsme doposud utrpěli ztráty. 1 mrtví, 14 raněných, dvě otravy plynem, zabito 5 koní a 1 kráva, 1 kůň raněn. Italové zahájili bubnovou palbu, mají v dělostřelectvu i lelectvu velikou převahu. Italské dělové střely šuměly jako křídla ohromných ptáků a těžce dopadaly do kamenité půdy explose stíhala explozi, granáty, šrapnely, vše rvalo se s ohlušujícím rachotem v naší blízkosti. Mezitím stavějí Italové most přes Soču, dvě italské brigády jej překročí a vrhají se na postavení 28. střel pluku, za účinné podpory své dělostřelby, vrhačů bomb, granátů a palby letců. Posádka opevnění jest také zahalena dýmem, neb oslněna světlem, že nepozoruje d které strany Italové útočí, jest obklíčena a zajata a tak jeden opevněný bod za druhým dobývají Italové. Tak se Italům podařilo 19. srpna 1917 večer po příkrém, opevněnými body opevněném svahu, Dosíci hřebenu, který byl rakouským generálštábem považován za nedobytný.

19. srpna 1917 ve 3 hodiny ráno dává brigadýr rozkaz k poplachu, 5. setnina obsazuje cestu do Vrchu u sedla, půl 7. setniny stanoviště brigády, půl 7 setniny . vrch *716, ostatní mají pohotovost v Humariji. Celý prostor od Humariji až k Vrchu jest v italské bubnové palbě. V 5. hod. ráno nařizuje brigadýr, aby III. prapor postoupil na stanoviště brigádní zálohy, severně Vrchu. V 10. hod. 25. minut dopoledne následuje II. prapor a podřizuje se veliteli 28. pluku. I. prapor byl povolán brigadýrem z Jeleníku, do prostoru severně osady Vrh. Postupují s pluk. štábem ku předu za II. prapor a to tak, že skáčeme od hromady kamení za hromadu kamení, kryjící se tak před dopadnuvšími granáty. Všechny cesty i pěšiny jsou italskou dělopalbou nepřetržitě odstřelovány, mimo cesty samá skála neb skalní prohlubeň, které však jsou naplněny otravnými plyny. Tak mnohý voják nalezl v těchto

trychtýřích svou smrt'. Chtěje se před granáty skryti, byl plyny otráven. Na nástupu byl plukovní štáb rozprášen na všechny strany, když mezi nás granát uhodil, u mne zůstal můj sluha a velitel technické setniny poručík Vosátka. Ukryli jsme se v jedné kaverně. Bylo mnoho raněných. V 1/2 2 odpoledne dává brigadýr osobně rozkaz k protiútoku na prostor Odrez – loga kam Italové byli již vnikli – hlavní směr protiútoku měl jít na opěrný bod číslo 12. případný ústup měl být proveden na opěrný bod *716. kdež se nalézá velitelství brigády, s kterým nutno spojení udržovati. Oddíly v bubnové palbě postupující, přišly do nepořádku, přímé vedení je vyloučeno. I prapor z ležení Jeleníka ještě nepřišel, dostal asi nejasný rozkaz od brigadýra. Pochodoval napřed do Humarije a potom k vrchu *716. tudíž velkou oklikou za velkých ztrát. Doposud je hlášeno 5 mrtvých a 8. raněných důstojníků 8. pluku. Jak dříve se mohlo předvídat, protiútok ztroskotal, když rakouskou dělopalbou nebyl podporován.

V 7 hod. večer obsadili Italové část hřebenu u hory *675 a zbylé části trosky 8. pluku ustoupily ke kopci *716 asi 250 mužů, zbytek 28. pluku asi 120 mužů ustoupil k Vrchu. Tím skončila první část dvoudenní bitvy na Soči. Procházím troskami svého pluku a hledím je přes noc dobře ukryti a trochu přivést do pořádku. Důstojníci se hlásí nemocní a chtějí své čety teď opustiti. Jako nemocní se hlásili důstojníci: nadp. Braun, Vrtílek, Stabernak, Lechz, poručící Drzota, Kummer, Davi, Rosar, Trpišovský, Kacourek, Vocílka, praporčík Zorner. Oni s českými jmény byli většinou Vídeňští Němci, -všichni odešli. V míru chodila tato mládež nalíčená, nakadeřena, navoněna a dělala na promenádě hrdinu, ale v boji u svého mužstva vytrvat a s ním i vše zlé snést, to nedovedla. Též velitel praporu major Wiesner a setník Sengseis hlásili se nemocní a odešli do Humarije. Podpl. Kučera byl na frontě zajat. Ze zbytků pluku utvořil jsem dvě setniny, velení tohoto půlpraporu převzal nadporučík Miller.

V noci na 20. srpna byla jen slabá italská dělostřelba, stříleli však celou noc. Mezitím mě došla zpráva, že nadporučík Rosina s 1. setninou 8. pluku ovládá ještě opěrný bod * 645 v pravém boku Italů. V 1. hod ráno přišli dvě, později opět dvě setniny 77. pluku, - velitel byl setník, hlásil se u mne a podotkl, že na druhé cestě k vrchu postupuje jiný prapor 77. pluku pod velením majora. Velitel pluku zůstal prý však v Humariji. Mě teď jiného nezbývalo, když Italové si hověli a na pronásledování zapomněli, abych ke krytí své osoby vydal rozkaz k

ústupu. Učinil jsem tak písemně, aby se nikdo nemohl vymlouvat a příjem si nechal potvrditi. Rozkaz zněl asi takto:

K boji na hřeben Italy obsazený se rozčlení dva prapory 77. pluku v úžlabině severně osady Vrh, směrem na kótu *675, prapor 6. pluku rozvine se k boji severozápadně Vrh u 1. setniny 8. pluku nadpor Rosina a oba budou postupovati podél hřebenu do pravého boku Italů. Půlprapor 8. pluku nadpor. Miller bude kryti pravý bok 77. pluku a vyše četú na cestu do Avčeku pozorování údolí. Rozčlenění k boji musí býti provedeno ve 4. hod. ráno a musí se díti v úplné tichosti. Všeobecný postup v 5. hod. ráno. Rozkaz vydán písemně všem velitelům praporů a 1. setnině 8. pluku. Příjem jest potvrditi veliteli 8. pluku.

Po odeslání zvláštními posly tohoto rozkazu, telefonoval jsem jej také 42. brigádě. Teď se stalo to, co jsem předvídal, bylo mnoho kuchařů a tak se přesolilo. O úspěch chtěli se všichni dělití, proto teď vydával rozkazy brigadýr, velitel 77. pluku, konečně já. Ovšem každý nařizoval něco jiného, a tak podvelitelé dělali každý co chtěl na vlastní pěst, odvolávají se na jiný rozkaz toho kterého velitele, jak se jim to právě hodilo do krámu. Za neúspěch nechtěl však nikdo zodpovídati, všichni ale byli vzadu, jen já v bitevní čáře, tedy za případný neúspěch zodpovědný. Ve 4. hodiny ráno jsem měl ten pocit, že kdybych byl rázně se ujal velení, nedbaje brigadýra a velitele 77. pluku a s těmi silami, které jsem měl připraveny asi 7. setnin a mezi 4. a 5. hodinou na Italy se vrhl, byl bych je překvapil a s hřebenu do údolí sestoupiti přinutil. Byl již největší čas brigadýrovi jsem telefonoval, že liknavosti 77. pluku postup k útoku nebyl zahájen mezi 4. a 5. hodinou, jak bylo určeno, nýbrž až teď po 6. hodině ráno, když již jest světlo, proto že za úspěch neručím. Teprve k 7. hodině ráno dostal se pohyb 6. setnin 77. pluku a vpravo půl praporu 8. pluku do proudu. prapor 6. pluku setník Koleierski vůbec se nehnul, ležel a čekal až jak to dopadne. Major 77. pluku také nespěchal, tím byl levý bok útočících šest setnin obnažen. Mezitím postupovalo šest setnin směrem na hřeben kótu *675, zajali na postupu dva italské vojíny od 73. a 74. italského pluku, patrně hlídky. A tak se dostaly do bubnové palby dělostřelectva a do křížového ohně pušek a kulometů, tím útok vázl, byl uveden do nepořádku, a dali se na zpět jelikož podnikl Ital protiútok, a tak kdo nebyl zajat, byl raněn nebo zabit. Půlprapor 8. pluku ještě jakž takž z té vřavy vyvázl a také ustoupil až k Humariji do druhé obranné čáry. Zatím již brigadýr také se dozvěděl, jak boj dopadl, a že vše ustoupilo, proto nařídil aby druhá

obranná čára se obsadila takto: 77. pluk obsadí zákopy vpravo od 77. pluku po obou stranách cesty Humarije Avček. Tak byl boj jedenácté Sočské bitvy i v této druhé části pro Rakušany nepříznivě rozhodnut. Velitelé praporů 8. pluku, když jim otrnulo přišli a hlásili se opět k službě. Setník Sengseis převzal úsek vpravo od cesty Humarije – Avček až k svahu údolí Avček, major Iesner vlevo od něho až k 77. pluku. Plukovní děla postavena na kopec *718 u Lužarie. Italové opět nepronásledují. Proč pak váhají?

21. srpna 1917 ostřelují Italové dělopalbou námi obsazený prostor těžkými granáty. Přicházejí posily, půl praporu 10. pěš. pluku sesiluje pravé křídlo 8. pluku až k údolí Avček. Brigádýr opět rozkazuje jednotlivým oddílům přímo přes hlavu velitele pluku. Odmítám veškerou zodpovědnost. Odpoledne ochabuje italská dělopalba, kde by také tolik munice brali, vždyť střílejí již pátý den, ve dne v noci, - že jsme všichni v tom horoucím pekle nezahynuli jest div.

22. srpna 1917 časně ráno přišel 36. střel. pluk (Rusínský), aby zpět dobyl Italy obsazený vrh *856, což se také brzy na to stalo. Doposud má pluk 25 důstojníků ztrát, počet mužstva není ještě zjištěn. Italové postupují jest 8. h. večer, po úspěšné palbě ze strany naší jsou nuceni ustoupit. Záloha sesiluje obranou čáru. Italský zajatec, mluvil francouzsky, byl prý sklepníkem v Paříži, vypovídal, že odpoledne přišla na bojiště čerstvá italská divise a ta teď útočí. Záloha rakouského dělostřelectva přišla na pomoc, jenže začíná střílet do našich zad.

23. srpna 1917 v 5. hod ráno přišel 4. bosenský pluk, aby pluk vystřídal v zákopech. Zbylé části 8. a 28 pluku shromažďuje se u Bucki jako záloha. Pět dní, den a noc jsme v tom Pekle museli vytrvat. Dáváme svazy do pořádku, pluk tvoří prapor s 2. kulometnými oddíly. V 7. hodin 45. minut večer nastoupil 8. pluk se zbytky 28. pluku zpětný pochod ke kostelu Lokovec, tam jsme měli obdržeti další rozkazy.

23. srpna sedli jsme si o půlnoci tam, kde jsme právě byli a čekali co bude dále. Konečně ve 3. hodiny 30 m. ráno jsme dostali rozkaz ustupovati přes Čepovany do Lokve, kdež máme zůstat jako záloha divise. Italové silnice až do Lokve postupně ostřelovali. Teprve v 11. hodin jsme přišli do Lokve, cestu kterou lze pohodlně za tři hodiny urazit, potřebovali jsme k tomu 7 1/2 hodiny. Konečně jsme se utábořili v lese jihovýchodně Lokve a tam již zůstali, jenže nás sužovala italská dělopalba a italští letci na nás házeli bomby.

25. srpna 1917 uspořádali jsme své stavy. Bitevní stav čítal 18. důstojníků 3 vyšší poddůstoj. 549 mužů, 14 kulometů, 1. dělo, 42 tažných koní, 87 soumarů. Ztráty byly: mrtvých 7. důstojníků, 102. mužů, raněných 32 důstojníků, 520. mužů, nemocných 5. důstojníků, 24 mužů, nezvěstných 5. důstojníků, 562 mužů. Celkové ztráty 49. důstojníků, 1208 mužů. Až hrůza na člověka jde, co tu zbytečně krve bylo prolito, pomalu vykrvácíme. K doplnění stavu přišly odpoledne tři pochodové setniny, přetvořil jsem pluk na dva prapory. Ještě nebylo přišlé mužstvo do setnin vřazeno, již jsme dostali rozkaz, aby I. prapor se připravil k odchodu jižně Lokovec, tak zas na jatky? Ti mají naspěch! I. prapor zásobuje se rychle municí a jinými válečnými potřebami a v 10 hod. 45. m večer odchází přes Čepovany na určené místo do Kotonec.

26. srpna 1917 prší. Na celé frontě slyšíme kanonádu. V 11. hodin dopoledne posílám bojový oboz za I. praporem. V 4. hod. odpoledne, právě když bomby lítaly byl jsem volán k brigádýrovi se zástupcem velitele pluku 28., abychom se zodpovídali z neúspěchu bitvy. Hledal se viník za neúspěch durse, 8. pluk měl sloužit za hromosvod, hrozilo mu rozpuštění a zařazení k maďarským plukům. Bránil jsem se, žádal vyšetření, nebylo prostě svědků, naopak dožadoval jsem pro pluk vyznamenání, za to, že tak dlouho v bubnové palbě vydržel, ač 2/3 stavu měl ztratit a tím zamezil, aby Italové druhou obrannou čáru dobyli. Šlo taky o kůži brigádýrovou, neb on až do 19. srpna večer sám osobně velel a tu přec nebude tvrdit, že špatně, a že potom 8. pluk s troskami až do 23. srpna vydržel, nemůže mu nikdo jako špatný čin vytýkati. Brigádýr nahlédl, že bude nejlépe, když to vše uzná a podle toho nahoru zprávu podá. Zástupce 28. pluku se podobně hájil jako já. Odpověď na to byla jedna zlatá medaile pro udatnost, první zlatá, která byla pluku udělena.. Tím byla žádost 8. střel. pluku prozatím vyřízena a nebezpečí rozpuštění pluku zažehnáno.

28. srpna 1917 italští letci nás teď každý den navštěvují. Odpoledne přišla setnina 29. pochod praporu, samí Němci, utvořil jsem z ní 9. setninu. Večer přišel pak 30. pochodový prapor as 700 mužů nedostatečně vycvičených. Byla utvořena ještě 10. a 11. setnina a zbytek rozdělen mezi I a II prapor.

29. srpna citelné chladno. – procházejí Lokvou oddíly pěších pluků 4., 84., 9., 45. k doplnění 24. pěší divise. Přišel k pluku polní kurát Vrána ze Strážnice na Moravě, na místo churavého p. kur. Dr.Theł. Skácela.

30. srpna 1917. odpoledne došel rozkaz za soumraku se odebrati k vrchu * 830 jižně Lokve a jako záloha sboru. V 8. hod. večer odešel II. (prapor), půl hodiny za ním III. prapor. Noc byla jasná, v 11. hod. v noci jsme byli na místě. Velitelem sboru jest nyní generál Goiginger. Na vyšších místech nastaly změny. Úseku IIa velí nyní generál Schonburg.

1. září 1917 utábořili jsme se v dolíku za vrchem * 830 chráněni před italskou dělopalbou. Po zařazení sedm pochodových setnin má nyní pluk celkový stav: 92 důstoj. 4. vyšší poddůstj., 2921 mužů – 3017 dohromady. 38 jezdeckých, 47 tažných, 113 lehkých koní, 173 soumarů – 370 koní. Podle národnosti bylo u pluku 60% Čechů, 20% Němců, 14% Poláků, 5% Rusínů, 1% ostatních (Maďaři, Slovinci, Bosňáci, Chorvat). 24. důstojníků neovládá českou řeč.

2. září 1917 brigadýr odešel na dovolenou, jeho zástupcem jsem já, prozatím však řídí 41. a 42. střelecké brigády, brigadýr plukovník Schwauda. Pobočník pluku setník Ylattu odchází na dovolenou, zastupuje jej nadpor. Freyburg. Záložní setník Fischer, Slovinc, narukoval a převzal III. prapor, I. praporu velí major Wiesner, II. Setník Segseis. Polovina důstojníků jsou Němci

5. září 1917 přišel do ležení generál Lukáš, obeznámil se s poměry u pluku.

8. září 1917 ve 4. hodiny 15. min ráno, opět nás Italové ostřelují těžkou dělopalbou. V 5. hod. odpoledne letělo 13 rakouských letců na západ, teď i oni častěji se ukazují ve skupinách.

9. září byl I. prapor horské brigádě podřízen a ta ho hned posunula do lesa u Kolonec jako zálohu brigády. Setník Seugseis hlásí se nemocen a odchází, II. prapor převzal nadpor. Rossina. Na dřívější stanoviště I. praporu odchází II. prapor. Nějak podezřele nás strkají dopředu, až neočekávaně budeme zas v zákopech. Boj na frontě, jižně od nás, trvá den a noc, hlavně o vrch Monte Santo se bojuje, denně přichází z ruky do ruky. Dopadají tam granáty Italů i Rakušanů rozvířují takový prach a kouř, jakoby celá hora hořela.

12. září 1917 přišel k mému úžasu, rozkaz aby pluk v zákopech vystřídal dosavadní posádku. Odvolávám se na své hlášení učiněné generálovi Lukášovi. On nám to nařídil jako naschvál. Odmítám veškerou zodpovědnost. Boje o Monte Santo neustávají.

13. září 1917 I. a II. prapor vystřídaly v zákopech 90. pěší pluk a třetí prapor 8. pěš. pluku v prostoru východně Breg – Kuščariji. III. prapor je zálohou v lese za středem jižně hory Volník *955.

14. září sotva jsme se uvelebili, podnikli Italové 15. 9. v 6. hod ráno prudký útok na zákopy, jdouce podporování vrhači min, bomb, letci, bubnovou a uzavírající palbou, která dosahuje až k stanovišti brigády. Plukovní záloha má pohotovost. Doprava munice, stravy atd. bubnovou palbou přerušena. Konečně odvážil se poddůstojník podběhnout bubnovou palbu a dostati se k I. praporu. Podařilo se mu to, I. prapor hlásí, že pevně drží své zákopy, veškeré zálohy praporu sesílily zákopy, žádá o posilu. Posílám na pomoc III. prapor a jako záloha přichází II. prapor 28. pluku. prapor nalézá se sice v urputném boji s Italy, jeden okamžik přiblížili se až k zákopům, byli však přikvapivši zálohou zpět vrženi. Všechny hlavní zákopy jsou v držení prvního praporu. Jen nízký výběžek, as 50 kroků do italských zákopů vklíněný a ze třech stran ostřelovaný. Italové obsadili, když posádku zaskočili a do zajetí vzali. Hlásím to divisi, ta rozkazuje výběžek zpět dobýti. Proč to, tj. šílenství, jsme rádi, že jsme jej pozbyli a teď se máme o něj zas rvát, je as 30 metrů níže položen a není k uhájení pro křížový oheň ze tří stran. Teď jsou Italové v nevýhodě, poněvadž je z boku můžeme odstřelovat. Divise nám dává k dispozici první prapor 28. pl. ku provedení protiútok. 7. střel pl. jest poslán na dřívější stanoviště 28. pluku jako záloha za středem 42. brigády u kopce *835. Ve 3. hodiny odpoledne přišly dva prapory 6. honvédského pluku. Večer uhodil granát do sýpky a zabil tam všechny nalézající se vojáky. Nyní rozdělila divise úsek na dvě části, úsek II. praporu 8. pluku byl podřízen mě, úsek I. praporu 8. pluku byl podřízen plukovníkovi Hessovi 7. pluku.

16. září 1917 v noci se hlásí pluk Hess nemocen, a tak přebírám velení já vše. Velím teď třem plukům 7., 8., a 28. střel. Pluk. V 1/2 5. hod. ráno Italové opět naše stanoviště ostřelují. – U pluku jsou hlášeny ztráty: 36 důstojníků a 1100 mužů. – To zas vypadáme? V poledne Italové opět útočí, tentokrát na úsek II. praporu kopce *895, byli odraženi, pouze výběžek, podobný tomu u I. praporu jsme jim přenechali, byl ze třech stran ostřelován. Domobranecký 6. pluk honvédů vysílá setninu k vrchu *862 jako zálohu. Major Wiesner převzal po plukovníkovi Hessovi velení pluku č. 7. Boj ustal, svazy byly uspořádány, přeskupení oddílů provedeno. Večer přišel brigádýr horské brigády, plukovník Hájek a převzal velení úseku. Velitel 6. honv. pluku

pluk. Pomersheim převzal úsek I. praporu 8. pluku a obsadil jej svými oddíly, podúsek II. prap a 28. střel. pluku. Zůstaly ještě pod mým velením.

18. září v 1/2 1. hod. v noci byl I. prapor v zákopech vystřídán, v tu samou dobu útočili Italové na podúsek podpluk. Schreiberera, byli však odraženi. Na to hned měla útočná setnina přejít k útoku a Italům výběžek vzít. V 8. hodin dopoledne předal jsem celý úsek brigádýrovi pluk Hájkovi, nařídil, aby brigáda se shromáždila za horou *914 a odešel jsem na své dřívější stanoviště, prapory 8. pluku následovaly. Pro opětné veliké ztráty byl pluk znovu přeskupen. I. prapor rozdělen na II. a III. prapor, bojový stav 980 mužů. Odpoledne odešel štáb 42. brigády a 8. pluk do Lokve, kdež se měla brigáda shromáždit.

19. září 1917 utábořili jsme se v lese jihovýchodně Lokve . Odpoledne přišla setnina 34. pochodového praporu 1 důstojník, 105 mužů a byla na setniny rozdělena.

20. září 1917 došlo nařízení, aby brigáda se posunula na jih jako armádní záloha. Odeslali jsme napřed ubytovací oddíly a 21. září v 1/2 10 hod. dopol. daly se prapory 8. pluku v půlhodinových mezerách na pochod Trnovanským lesem přes cestu, **Sv. Kříž**, do **Hrib - Plače** a tam v 7. hodin večer došly V **Predineji** byl odpočinek. Tady jsme se dověděli, že divisionář gener. Haas z fronty odešel a na jeho místo byl opět generál Podhajský z Vídně povolán telegraficky. Také generál Lukáš byl prý odvolán.

22. září 1917 v 9. hod. odpoledne šly ubytovací oddíly 8. pluku do Tomaje, kde 8. střel. pluk se měl shromáždit k delšímu pobytu. V 5. hod. odpoledne následovaly prapory přes Sv. David a do Tomaje přišly 23. září ve 1/2 3. hod. ráno. Štáb 42. brigády byl ubytován v Duttoule, 28. střel. pl. v Krajná Ves, štáb 2. střel. divise ve Skopo s 41. brigádou.

Za posledních bojů měl pluk ztrát mrtvých: 3. důstoj, 58. mužů, Raněných 12. důstoj. 334 mužů, Nezvěstných: 11. důstoj, 555 mužů. Dohromady“ 25. důstojníků, 947 mužů, tedy 50% bojov. stavu. Strašné! Po zařazení pochodové setniny měli setniny II. a III. praporu po 135 mužích. I. prapor byl rozdělen na II. a III. prapor pro malý stav po velkých ztrátách.

ZA FRONTOU V ZÁZEMÍ

(Z DENÍKU JOSEFA KOZÁKA)

24. (září 1917) jsme ve vesnici Tolmaj v baráku vedle kostela. 2 cuky jsou v baráku a 2 jsou v kostele dole a na kruchtě. Kraj jest tady lepší než tam co jsme byli dříve. Nejsou tu takový velký vrchy, jsou tu větší vesnice, projíždí tady dráha na Terst. Jsou tu samé vinice, rostou tady fíky, jedlé kaštany. Odsud již nemáme daleko k moři. Tady se všechno dopravuje do fronty těžkejma automobilama, ty jezdí ve dne v noci.

28. září na Sv. Václava jsme v Tolmaji odsud jest 3 hodiny do Terstu.

29. (září) jsme se byli koupat, dostali jsme čistý prádlo.

30. (září) jsme byli v kostele v Tolmaji v neděli a při tom byl dekórunk. Obrst Zdeněk (velitel 8. střeleckého pluku plk. Jakub Zdeněk pozn. JoK) připínal medaile.

2. října jsme byli na place dopoledne, odpoledne od 4 do 5 hodin jsme měli ikšpicírunk, od obrsta Zdeňka.

3. října jsme měli inšpicírunk dopoledne od jenerála Armekomandanta Wurm (Wenzel von Wurm). V Tolmaji 3.10. 1917.

4. října jsem dostal lístek na malou stříbrnou medaili

5. (října) jsme dostali medailculák 7 korun 50 haléřů v Tolmaji v Krajině 1917.

4. října jsem se dali fotografovati v Tolmaji. Již jsme tu 14 dní. Tady máme každý den jeden knedlík k mináži.

(Zapsáno zvlášt' na stránce – pozn. JoK)

4. října 1917 jsem dostal malou stříbrnou medaili a hned medailculák 7 korun 50 haléřů u 8. Šicn. Regimentu IV. Komp (8. střelecký pluk, IV. rota) v Tomaji v Krajině (Slovinsko). Feldpost 439 za 11. ofenzivu italskou na Soči u vesnice Vrchu [Vrh] a Humárie (Humarji) dne 20. srpna 1917.

8. října jsme měli batalioníbunk dopoledne, odpoledne přšelo a byla zima v Tolmaji.

8. a 9. října byla velká kanonáda večer směrem k Terstu.

12. října jsme byli na place, bylo chladno a přšelo. Odpoledne bylo hezky.

13. (října) jsme byli dopoledne ve škole, odpoledne byl fraj. V sobotu v Tomaji, tři hodiny za frontou, jsou tu teď chladna a prší.

14. října v neděli celý den pršelo v Tomaji

15. října jsme měli dopoledne regimentůbunk za Tomajem na jednom kopci.

16. (října) byl krásný den. Jest nám dlouhá chvíle, máme hlad. Ráno nám dají sběračku čaje, kafe už nemají, to jest ráno v 5 hodin a s tom musíme vydržet do poledne, v 11 hodin máme mináž, kousek masa a polévku, to jest čistá voda, někdy trochu hráchu a neb nudle, to jest jen tak „promeno“ (pro jméno). Večer v 5 hodin máme jeden knedlík jako slepičí vejce se sosem a sběračku kafe neb čaje. To jest naše strava. Fasunk porci chleba, veka jest taková jako bývala před válkou ta šiška za šesták a tabák, to jest 2 na paklíček fajfkového neb 5 lidu na cigarety. S tím musí voják vystačit celý den. Ke koupení nic není, jen víno a to stojí 2 zl[zlatý] 20 kr[krejcarů]

Z 16 na 17. (října) celou noc pršelo a 17. (října) celý den. To jsme měli prubealarm.

20. října jsem byl přidělen od 4. komp k technický komp. Tady je nás jen 5 sanitáků. Máme patrolkomandcuksfíru Kokše.

24. října celý den pršelo a hřímalo.

25. (října) byl krásný den.

24. října dělali Němci ofenzivu u Tolmena (Tolmein) a zahnali Taliány.

25. října byla velká kanonáda, naši dělali ofenzivu a sebrali Taliánům 500 děl. Již mají dobyto zpátky Monte Santo a ty štelunky, co jsme v nich byli v srpnu, co nás Taliáni z nich vyhnali při tý jedenáctý ofenzivě. Dosud jsme v Tomaji, slyšíme hřímat kanonádu a prskat granáty.

28. října v celou neděli pršelo a hřímalo. Měli jsme maršberajt a zůstali jsme zpátky.

29. (října) v pondělí dopoledne vagonýroval 2. batl., jedem na jinou frontu, ale nevíme kam, dáme sbohem Tomaji.

(Z PLUKOVNÍ KRONIKY)

Pluk do zálohy - Dne 21. září nastoupen odchod pluku ráno v 9 hod 30 min přes **Predmeja – Cestu – Hreb – Plače – Sv. Daniel do Tomaje**,

kamž dorazil 23. září ve 2 hod. 30 min v noci jako armádní záloha skupiny maršálka Borojeviče.

Obvinění pluku - Pluk znovu obviněn, že nekonal svou povinnost. Podáno obnažení. Polní maršálek velitel armády Borojevič zamýšlí pluk rozpustit neboť vinu za posledních bojů svalovali velitelé (např. Generál Lukas) na pluk.

(PAMĚTNÍ KNIHA)

24. září 1917 v 1/2 8. hodiny ráno již tu byl divisionář generál Podhajský a konal soud nad 8. plukem. Shromáždil všechny důstojníky pluku a vyšetřoval události posledních bojů 11. Sočské bitvy. – Předem mi řekl, že má býti 8. střelecký pluk rozpuštěn. Jsou na něj žaloby, že mužstvo přebíhalo k Italům, nehájilo zákopy, vzdávalo se, opouštělo bojiště atd., proto hned přijel k nám, aby záležitost vyřídil a vyšetřil. Abych všemu předešel, ujal jsem se slova a dal svou osobu v sázku, abych tak zamezil rozpuštění pluku.-Vylíčil jsem události tak, jak jsem je již písemně hlásil a podotknul, že již dvakrát jsem žádal o soudní vyšetřování, abych mohl proti udavačům zakročiti a žádám nyní tak potřetí. Zároveň jsem rozhořčeně odmítl veškerou zodpovědnost, jest-li bez pádných důvodů a důkazů bude pluk neustále vyhlášován za velezrádný a bude stále beztrestně tupen a opovrhován. Doposud se přicházelo jenom s pomluvami, důkazy však nikdo nepřinesl, za takových okolností nebude konečně divu, když při nejbližší příležitosti celý pluk i s velitelem přeběhne k Italům, když v Rakousku nikdo nemá, kdo by jej před na cti utrhači vzal v ochranu. Generál mým rozhořčením zaražen, nevěděl hned co na to má říci, pak mi slíbil, že bude všemožně hleděti aby záležitost byla objasněna a pluku dostalo se dostiučinění.

Pořád ještě nemohli najít hromosvod za neúspěchy 11. Sočské bitvy, tak se drželi mě a 8. pluku. Proč ale? Vždyť 8. pluk nebyl tam sám a první neúspěch nemůže se jeho týkati,nybrž 28. pluku, kterému Italové přední zákopy hned první den vzali. Ale tam byl velitel Němec a vzal včas roha, já však na konec zůstal. Ještě dobře, že brigadýr byl teď na dovolené, ten by byl pěkné polínko nám přiložil.

25.-30. září 1917 cvičili jsme podle stanoveného programu v četě, v praporu i pluku, divisionář nás často navštěvoval.

30. září v 9. hodin dopoledne měl polní kurát Vrána polní mši v kostele Tomaj, po ní jsem rozdával došlé medaile statečnosti. Doposud byl pluk hodně pomíjen v udělování medailích, německé a maďarské pluky byly jimy přímo zasypány. Poněvadž udělení medailí přineslo mužstvu hmotný prospěch 20 –40 korun měsíčně, hleděl jsem pro pluk co nejvíce medailí získati a při každé příležitosti jsem podával návrhy. Dosáhl jsem to tak daleko, že pluk měl nyní: jednu zlatou, 153 velkých stříbrných, 803 malých stříbrných 2486 bronzových medailí, za bronzové medaile peněžítá odměna se nedostávala.

2. října 1917 přišly dvě pochodové setniny as. 200 mužů. Dal jsem sestavit podrobný stav pluku podle národností a ten vykazoval: Čechů: 33. důstojníků, 1394 mužů tj. 40% důst. 58% mužstva, Němců. 47. důst. 408. mužů tj. 58% důstoj, 17% mužstva, Poláků: 379. mužů tj. 16% mužstva, Rusínů: 176 mužů tj. 7% mužstva, Slovinců: 2 důstoj tj. 2%, Bosňáků: 11 mužů, Ukrajinců: 25 mužů, Chorvatů: 4 muži, Rumunů: 1 muž, tj. všech pět z posledních 2% mužstva. Byla to tedy hezká směs národů!

Od 1. do 30. 9. 1917 měl pluk ztrát. Mrtvých: 3 důst., 72 mužů, 41 koní, raněných: 13 důst, 356 mužů, nemocných: 11. dueto, 266 mužů, 3 koně, nezvěstných 10 důst., 534 mužů, dohromady: 37 důstojníků, 1228 mužů, 44 koní. To jsou ohromné ztráty, v srpnu jich bylo 1700, není to k zoufání?

3. října 1917 přijel ze Sezann na přehlídku pluku velitel armády generál plukovník Wurm s divisionářem gen. Podhájským. – vycítil jsem hned, že tato přehlídka rozhodne o osudu pluku. Hoši se drželi statečně, všechna čest jim, neopustili mne v mém bezbranném postavení vůči libovůli armádního velitele, byl to také jejich zájem. Místo přehlídky bylo určeno pastviště porostlé křovím, aby italští letci nás nemohli pozorovati. Podle vystupování generála, bylo mi zjevno, že hrot přehlídky jest hlavně na mně namířen. Když nemohl nic podstatného namítati a vytýkati, uchýlil se generál k malichernostem, za vlasy přitaženými. Ku konci přehlídky generál promluvil k vojákům česky, dosti dobře se vyjadřoval – pochází z pražské rodiny – chtěl abych mu napovídal, kdyby v řeči uvízl, já jsem však nedbal, tím jsem si jej popudil ještě více. Jeho řeč nevyzněla ani ve chvále, ani v pohanění, bylo to jen napomenutí, aby se dobře chovali a statečně si vedli, tak jako jiné české pluky to dokázaly, například 11. písecký, 28. pražský, 102. benešovský pěší pluk aj. Tato řeč mne potud uklidňovala,

neboť mne přesvědčovala, že pluk jest i tentokráte před rozpuštěním zachráněn, já však asi již zůstanu sám tím hledaným hromosvodem, rád tuto oběť svému pluku přinesu.

4. - 6. října očkovalo se proti Tyfu. Narukoval major Stáral – Slovinec. Převzal po majorovi Niessnerovi, který odešel nemocen, II. prapor,- Podplukovník Sonnleithner vrátil se z nemocnice a převzal velení 7. pluku.

7. října 1917 byl jsem vyslán s veliteli praporů obeznámiti se s postavením u Konstajevce, kde v případě poplachu se má brigáda shromáždit. Od 8.-13. října pokračoval výcvik podle programu Při přehlídce proviantního sboru chválil divisionář dobré stravování pluku, jest prý nejlepší s celé divise. To byla zásluha mých proviantních důstojníků. Oni scháněli a nakupovali potraviny kde jen mohli až i v Terstu.

14. října narukovala četa plukovních děl pro pěchotu 1. praporčík, 18. mužů, 2. děla. Jest pošmourné počasí denně prší.

15. – 18. října obvyklá cvičení ve střelbě, vrhání granátů a.td.

19. října 1917 byli velitelé brigád vysláni do Mabhuije Vale, prozkoumat tamní prostor v případě italského útoku na lesnatý vrh Českov. Divisionář nám půjčil svůj automobil, tedy pro brigády 41. brigády pluk Schnvaudu, pro brigády 42. brigády – to jsem byl já a pro dva důstojníky gener. štábu. Když jsme měli nasedat tak plukovník Schnvauda -, tj. ten , co v roce 1915 mi řekl, že jsem taky takový kramář – aby nemusel se se mnou s veležrádцем vzadu sedět , raději si sedl k šoferovi. Jest to malicherná příhoda, ale praví vše! V krasu jest veškerá orientace velmi stížena, kam pohlédneš kámen, dolík, skála, křoví, cesty skoro žádné, jen co vojáci narychlo zřídili, proto okolí nepřehledné, neschůdné. Člověk marně si předloží otázku, z čeho vlastně jsou zdejší lidé živi? A přeci žijí!

Od 20. – 23 října cvičilo se hlavně v praporu a v pluku. Každý prapor obdržel četu ručních kulometů, časem dostane každá setnina jednu takovou četu.

24. října došla zvěst, že u Tolmína byla italská fronta prolomena, slyšíme v dáli hřímání děl. Dělopalba náboji s otravnými plyny umožnila Němcům Italy ochromit a veliké ztráty jim způsobit.-

25. října další očkování proti tyfu. Ve 3. hodiny 45. min. telefonuje 21. divise, že podle důvěrného rozkazu č. 1116. Kis I. mám přechodně

převzít velení 15. pěšího pluku (Ternopolského) a ihned přes 23. sborové velitelství jižně Pliskovica na nové stanoviště odejít. Velením 8. střeleckého pluku byl trvale pověřen podplukovník Josef Willkomm 47. pěš. pluk podle výnosu vrchního armádního velit. Důvěr. Čj. 53850. Tímto rozhodnutím zdá se velezrada 8. pluku vyřízena a jeho rozpuštění zamezeno. Když mi nemohli nic velezrádného dokázat, tak oporu 8. pluku vzali, aby mu již nemohla nadržovat. Proč nenařídili soudní vyšetřování, přec jsem o ně třikrát žádal? Nerad budu pluk opouštět, nevěda do jakých rukou se nyní dostane. Dbal jsem přísně na to, aby mužstvu vše se dostalo, co dostati má a nebylo nikomu ukřivděno, proto se domnívám, že mě měli rádi. Někteří důstojníci nebyli ovšem se mnou spokojeni, když jsem byl nucen jim šlápnout na paty, pro zanedbávání svých povinností. Vědomě jsem však nikomu neukřivdil a hleděl vůči všem býti spravedliv. Jako upřímný Čech měl jsem u pluku velice těžké postavení, byl jsem střežen, nemohl jsem nikomu úplně důvěřovati, byliť důstojníci většinou Němci a stále se měnili, proto za tu krátkou dobu nebylo možno prozkoumat, kdo jest důvěry hoden.

26. října 1917 bylo celou noc slyšet hřmění děl. V 1/2 8. hod. hlásil jsem že k 15. pluku nepůjdu, když jsem byl uznán příliš slabý na český pluk, k rusínskému pluku, že se tužit nebudu. Generál mne ujišťoval svou účastí, dělal co mohl, aby mi pomohl, ale poměry byli silnější než jeho moc. Trval na svém a žádal, aby určil komu mám také velení 42. brigády předat. Abych tedy ještě vyčkal další rozhodnutí, že mi telefonicky oznámí. – Dosti přátelsky se rozloučil se mnou. Odpoledne jsem obdržel telefonický rozkaz, abych 42. brigádě, až na další rozhodnutí dále velel. Bylo nám oznámeno, že Italové ztratili 90.000 zajatců a 600 děl. 17. sbor vzal Italům na naší frontě Fajti hrib.

27. října 1917 přišel podpl. Willkomm, aby převzal velení 8. pluku. Dorozuměli jsme se, že se známe již z dob kadetní školy v Praze a od té doby jsme se neviděli, tudíž 30. let. Poněvadž on jest smyšlením též Čech, tak jsem stran osudu 8. pluku byl uspokojen. To nahoře, asi podle jména, se domnívali, že jest Němec, a mysleli, že jako takový Čechům velezradu řízně vyžene. Týž den jsem mu velení pluku odevzdal a ráno 28. října odešel do Dittoile na stanoviště 42. brigády. Brigáda dostala rozkaz k odchodu, měla jít do zákopů. Večer v 9. hodin byl rozkaz odvolán. Strhla se silná bouře, prudce pršelo, zuřil jižní teplý vítr.

NA FRONTU DO TYROL

Koncem října se 8. střelecký pluk přesunul na horskou frontu do Tyrol.

(Z DENKU JOSEFA KOZÁKA)

Z 29. na 30. října (1917) jsme vagonýrovali ve 3 hodiny ráno, přšelo jen se lilo, ve vesnici Nasednica. Jedem 2 dny a půl třetí noci. Jeli jsme na Lublaň (Laibach), Klagenfurt, Celje, Linc, Trient. Na druhým štaci za Trientem jsme vystupovali a šli jsme 1 hodinu cesty. Tady jsme v jednom městečku Dialdeno (Aldeno IT). Tady jsme byli 6 dní.

6. listopadu máme maršberajt a v 5 hodin odpoledne máme abmarš. Jdem kupředu k italským hranicím. Tady jsou samí Taliáni a samá vinice. Dole jest krásně a na těch vrchách jest sních. (V) 1 hodinu v noci jsme přišli do jedné vesnice Vatáro(?), tam jsme byli přes den

7. (listopadu) a večer v 5 hodin jsme šli zase kupředu 19 kilometrů. Tam jsme spali v dřevěných barákách. Přes den a večer 8. jsme šli zase dál, padal sních.

9. (listopadu) jsme šli dál, zase jsme přišli do baráků, tady jsme spali jednu noc venku a tři noci na jedné půdě, bylo zima.

11. (listopadu) jsme nosili raněný z regim hilfspiacu na sanitní kolonu

Z 11. na 12. (listopadu) jsme šli do štelunků a vrátili jsme se zpátky. Šli jsme tam 13. (listopadu) večer přes městečko Asijágo (Asiago), to jest již na taliánský půdě. Taliáni couvli.

14. (listopadu) jsme tu v rozbitých barácích, ani střecha na nich není, mináž nedostanem až večer v 9 hodin. K snídani jsme dostali kafekonzervu, tak jsme si vařili kafe.

Z 13. na 14. (listopadu) jsme měli 4 raněný a jednoho zabitého kapr Jos. Eliáše, byl střelen do prsou od granátu.

18. listopadu jsme byli s jedním cukem u 3. batlkomanda v lese za Asiágem. Byli jsme tam tři dny s Koudelou.

21. listopadu nás přišli ráno v 7 hodin ablézovat Pánek s Podsedníkem a my šli zpátky čtvrt hodiny do rozbitých baráků. Tady máme vedle baráku dekunk.

22. listopadu Taliáni stříleli do Asiága

23. listopadu střídali Taliáni do lesa za Asiagem. Od 12. komp jich bylo 6 zabitých. Jsou tam pochovaní v tom lese na hřbitůvku, naši pijonéri je pochovali.

24. listopadu jsme v rezervu. Jsme šli ablázovat kamarády Pánka s Podsedníkem na 3 dny. Na den jest hezky a v noci mráz.

24. listopadu v noci ve 2 hodiny jsem šli do štelunku a byli jsme tam do 27. (listopadu). Večer v 10 hodin jsme přišli zpátky, byli jsme tam jen tak v labgrábnu. Ve dne v noci ani spát jsme nemohli zimou, oheň jsme nesměli a mrzlo jen pražilo, mináz jsme měli v 9 hod večer a ta byla studená.

Zde končí zápisky malého deníku zeměbrance a sanyteráka Josefa Kozáka. I nadále však sloužil u 8. střeleckého pluku a jeho osudy byly s plukem svázány.

(Z PLUKOVNÍ KRONIKY)

Odjezd na tyrolskou frontu - Dne 29. října nařídáno 21. divisi, jejímž článkem byl pluk, odjezd do Tyrol. První transport odjížděl ještě téhož dne. Cesta vedla přes **Sv. Petr – Lublaň – Maribor – Celovec – Vilach – Franzensfeste – Trydent – Mettazela – Aldeno**, kamž divise (pluk) dorazila 1. listopadu 1917. **Wezena – Assiago – Monte Pisemol** (12. listopadu 1917), přes **Assiago** rozvinuté linie u vila „Rose“.

Dobití Sisemolu: 8 střel. pluk útočil – II. prapor částí na Sisemol, společně se III praporem a 6. prosince dobyt úplně, III. prapor v první linii, II. v záloze a posice udrženy do konce prosince (1917).

Pluk na zotavenou: Odchod do Terlana, kde pluk (dva prapory) zůstal na zotavenou do počátku února (cvičilo se, pochody, střelba.)

8.ledna 1918 návštěva císaře Karla (přehlídka).

10. února 1918 nastoupena cesta vlakem přes Bozen – Orient do Caldonazzo. Lanovou drahou odtud, na Rovereto.

Pochod za bubnové palby: 16.2.1918 za bubnové palby pochod přes N. Vezena a M Garuavara na M. Sisemol.

21.února 1918, zde vystřídán pluk cizí a obsazeny posice. Zrána v 6 hodin počala bubnová palba, která trvala celkem 6 dnů. Italové útočili, dobyli první posice. II prapor dosazen k zesílení a Italové sami ustoupili. Zde byl raněn velitel ppl. Biboroser a velitelství pluku přejal ppl. Staral.

(PAMĚTNÍ KNIHA)

29. října 1917 přišlo nařízení, že brigáda bude drahou přeskupena na jinou frontu.

30. října 1917 v 1/2 2. hod v noci odjel ze Sezany štáb brigády s druhým oddílem transportu 8. střeleckého pluku přes sv. Petr – Postrojna – Lublaň. Opět se strhla velká bouře.

31. října 1917 jedeme dál přes Bozen, Trident do Motazello, tam jsme v 6. hod. Ráno opustili vlak a pochodovali do Aldeno, kdež byl ubytován štáb 42. brigády a 8. pluk.

3. listopadu 1917 v 8. hodin dopoledne přijel do Aldena divisionář, aby přivítal nového brigádyra plukovníka Steinsbergra, on však jest teprve na cestě z nádraží Motarello. Použil jsem při této příležitosti a prosil o čtyřnedělní dovolenou, na kterou jsem měl již nárok. Divisionář chtěl však povoliti pouze 14 dní, konečně však dovolenku na čtyři neděle podepsal. Tímto dnem ukončil jsem svou válečnou službu u 8. střeleckého pluku a u 42. střelecké brigády. Zavazadla jsem měl již připravena, sedl jsem do přichystaného povozu a se svým sluhou bez dlouhého loučení, odjel jsem na nádraží Matarello a odjel jsem do Prahy.

OPĚT DO RUSKA

Níže uvedená část z velkého sešitu vzpomínek datumově vůbec nezapadá ani do událostí malého deníku, ani do událostí plukovní kroniky, což mě nepřekvapuje neboť většina dat velkého sešitu vzpomínek je tak nějak posunuta. Zkusil jsem popřemýšlet. Podle malého deníku, jehož datování беру jako správné, se děda v říjnu 1916 prokazatelně vrátil z dovolené po marodění a nemohl tedy být na řece Soča. V listopadu 1916 pak odjížděl s 25. maršbatalionem na ruskou frontu. Na řece Soča byl děda s 8. střeleckým plukem do října 1917, kdy se pluk přesunul do Jižního Tyrolska a děda s ním. Podle závěru malého deníku byl s plukem v horách u Assiaga ještě v listopadu 1917. Během svého trvání se 8. střelecký pluk stěhoval z Itálie do Polska pouze jednou a to v dubnu 1918. Z toho vychází, že uvedené události se odehrály na jaře 1918 případně, že děda zkombinoval více zážitků v jeden.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

Pak nás převezli na italskou frontu na řeku Soč (Soča), tam jsem byl až do října 1916, pak jsem dostal odláb na 14 dní. Když jsem jel z odlabu, tak nás zastavil šikovatel, ptal se kam jedeme a já mu řekl, že na italskou frontu a on mi řekl že máme „odláby“ prodloužený o 14 dní že se regiment stěhuje z Itálie do Polska.

Pak jsem jel ze státního nádraží na Českou Třebovou, na Olomouc, na Krakov, pak na Tarnów, Řešov, Stanislav, Lvov, tam jsem musel vystoupit, šel jsem na samlšteli do kasáren, tam jsem byl přes noc, ráno jsem jel do Krasnoboru, tam jsem vystoupil šel jsem přes hodinu pěšky do jedné vesnice a tam byl náš regiment v lágru.

(Z PLUKOVNÍ KRONIKY)

Vystřídání a odjezd - Po nastalém klidu opravovány a zesíleny posice. Počátkem dubna (1.- 10. dubnem 1918) vystřídán pluk honvéd. plukem a nastoupen pochod zpět přes M. Garmavara – M. Vezena – Rovereto do Iridentu. Zde ubikace v kasárnách a po dvou dnech (15.dubna 1918) odjezd přes Insbruk – Solnohrad – Linec – Vídeň – Brno – Krakov – Lvov – Złoczov.

PŘES ITÁLIÍ DO PRAHY

Zápis dědových vzpomínek, týkající se konce války je tak trochu zmatený. Podle plukovní kroniky trávil 8. střelecký pluk jaro a začátek léta 1918 v Polsku a ne na frontě. Ona už žádná fronta na východě nebyla. Bolševici v březnu podepsali s Centrálními mocnostmi tzv. brestlitevský mír a veškeré německé a rakouské vojsko se stahovalo na západní nebo na jižní, italské válčičtě.

(VZPOMÍNKY JOSEFA KOZÁKA)

Tam by jsme byli 4 neděle (tam znamená východní Polsko, či spíše dnešní Ukrajinu), pak jsme šli do fronty, tam jsme byli v jedné vesnici před Stanislaví, pak nás přišli „vyablézovat“ (vystřídat) říšští Němci a my jsme šli pryč do jiné vesnice, tam jsme byli 3 dny, šli na dráhu a jeli jsme na Itálii přes Brno do Rakouska, přes Siruc Vels(?), Štýrský Hradec (Gratz), Korutany, na italský hranice do města Čoop(Coccuo), tam byla směnárna museli jsme si vyměnit peníze, naše za italský, pak jsme jeli do Itálie, jeli jsme dvanácti tunelama až jsme přijeli do rovin, tam jsme vystoupili na polním nádraží za městem Udine, pak jsme šli pěšky až městu Belluno, do fronty už jsme nepřišli, to bylo už na konci války, tak jsme dělali marše 8 dnů až do města Lienz, se tam jsme byli přes noc v prkených barácích, pak jsme jeli vlakem přes Tyroly Rakousy až do Čech,

10. listopadu jsme přijeli do Prahy, byl konec války 1918.

Chronologický přehled pobytu JoKo na frontách VV

Porovnání velkých vzpomínek (VZ), malého deníku(MD) a plukovní kroniky LIR8

Datum (od)	Místo (VZ)	Místo (MD)	Místo (LIR8)	Poznámka
26.7.1914	Pohořelec			
9.10.1914	Sv. Hypolit			
15.10.1914			zesílen o 2. maršbatl.	Je možné, že s tímto msb přijel JoKo na frontu, údaje ve VZ jsou dosti nepřesné.
23.10.1914	srbská fronta Valijevo			
28.10.1914			Parošnice	
9.11.1914			Dolnič	
18.11.1914	Ub			Začátek nemoci
2.12.1914	Šabac			
16.12.1914	špitály Uhry			
9.3.1915	Ujvidek			
12.3.1915	Salzburg			
5.6.1915	maršbat Rusko			
13.6.1915			poход Majdan	
25.10.1915			Rudka	
1.11.1915		odlab		Počátek přesného datování dle MD

24.11.1915		Salzburg		
1.12.1915			Luck	
10.12.1915		Luck		
30.1.1916		Jasnov polna		
15.3.1916		Zalesczy ky		
6.6.1916	italská fronta Soča			Datumově vůbec nezapadá, nejspíše to patří jinam
12.6.1916		ruský útok Okna		
29.6.1916		marod Otyinja		Začátek druhé nemoci
13.7.1916		špitál Arad		
2.8.1916		špitál Elek		
???	Ujvidek			
19.9.1916		Salzburg		
29.9.1916		odláb		
1.10.1916	odláb			
1.11.1916	na Halič			
10.11.1916		25. maršbata lion do Mukačev a		
30.11.1916		Stanislav fronta		
1.1.1917	Jasno			Patří evidentně jinam

	polna			
30.5.1917		přesun na Soča		
12.6.1917		Soča, Jelenik, Humarji		
12.8.1917		11. bitva na Soči		
24.9.1917		Tolmaj		
30.10.1917		do Tyrol		
12.11.1917		Assiago		Konec MD
30.12.1917			Terano záloha	
16.2.1918			Monte Sisemol	
10.4.1918			Trient	
15.4.1918			Halič Lvov- Stoczov	
10.8.1918			Itálie Udine	
8.9.1918			Belluno	
1.10.1918	přesun Itálie Belluno			
21.10.1918			pochod do pozic	
24.10.1918			Lienz	
28.10.1918	marš Lienz			
8.11.1918			Praha	
10.11.1918	Praha			

TABULKA SLANGOVÝCH VÝRAZŮ

ablézovat	vystřídat, něm. ablösen
abmarš	der Abmarsch – odchod
abtajlunk	oddíl
angreifen, angrajfovat	zaútočit, napadnout, udeřit
anštalť	zařízení -možná zdravotnické, ošetřovna (Anstalt)
arme komando	armádní velení
atalérie	Artilérie – dělostřelectvo
batalión	prapor
batalioníbunk	cvičení praporu
bau komp	stavební rota
brigade komando	velitelství brigády
brigadýr	velitel brigády
celty	celtové přístřešky
cuk	Zug = četa
čuzácký vozík	Čůžák bylo za Rakouska Uherska používané hanlivé, ba přímo urážlivé označení Balkánců. Šlo vlastně o počeštění německého Tschutsche, které se v Rakousku dodnes běžně používá.
dekolírunĕ, dekórunĕ	slavnostní vyznamenání
Dekunk, dekovat	schovat, ukrýt. Z něm. Die Deckung – kryt, úkryt

divizionář	velitel divize
draha	cesta mezi poli, kterou se vyháněl dobytek, též průhon. Podle SSJČ pozemek ležící ladem
dráha	železnice
fänrich	Fähnrich – praporčík
fasunk	příděl
fasunkštele	Výdejní místo, zde místo výdeje munice
feldkurát	vojenský kněz
feldregiment	polní pluk
feldšpitál	polní nemocnice
feldvébl	viz šikovatel
feldwacha	feldwacha – polní stráž
fraj	volno
frbanclac	Verbandplatz - obvaziště
fršterkovat	posílit (verstärken)
gásangrif	plynový útok
gásberait	Gas Bereit – plynová hotovost, připravenost, plynový poplach
gásgranát	plynový granát
gefehstrén	gefehstrén - něm. Gefechtstrain, "bojovné souvozí", bojový trén
hejtman, Hauptmann	setník, velitel batalionu – praporu
hilfslac, hilslac	místo pro raněné, první pomoc, obvaziště
hoftůra	namáhavý pochod,
honvéd	Uherský zeměbravec, viz zeměbrana
hylzna	Nábojnice, z něm. Hülse, česky trubička, pouzdro, apod.
hyndrnísy	Hindernis – překážka, zábrana na cestě
íbunk	übunky slangově - úkony, zvyklosti, dovednosti [z něm. die Übung]

ikšpicírunk	inspekce
infanterie	pěchota
jachkomp	Jagdkompanie ... rota polních myslivců
kantonýrovat	kantonieren = zajistit ubytování pro vojsko
kaprál, korp.	desátník, něm. Korporal
kaverna	skalní úkryt
kompanie	rota
kozák	příslušník ruské jízdy
krejcar	Krejcar (ve staré češtině krajcar) pochází z německého Kreuzer. Minci byl vzorem peníz italský, zvaný denarius cruciatus, na němž byl vyražen kříž. Byla to tedy mince s křížem. Dnes se název vyskytuje jen v lidových rčech: šetřit krejcar ke krejcaru, nemít za krejcar rozumu, dát si pro krejcar vrtat koleno aj.
labgrab	Labgraben = výkop, příkop, terénní zářez
lágrovat	tábořit
lajtnant	poručík, něm. Leutnant
lantver	Zeměbranecký, např.6. regim lantver (landwehrintanterieregiment = 6. zeměbranecký pěší pluk)
líbezgábe	liebesgabe – milodar, dárek
maršberait	pochodová hotovost, připravenost, bojový poplach
marškomp	Marškompanie – pochodová rota. Doplňovala vojsko na frontě.
medajiculák	finanční přídavek k obdrženímu vyznamenání (Medailenzulag)
meldunk	hlášení
melšpajs	Z něm. Mehlspeise - zákusek
merza	Z něm. Mörser – mozdíř, dělo velké ráže

mináž	společná strava (na vojně, ve vězení), menáž, z něm. Menage
mistrunk	v hantýrce mistruňk = vybavení, co dostával každý voják
našlísovat	připojit (schliessen)
nyslivci	Polní myslivec byl elitní příslušník pěších vojsk, který ovládal výborně střelbu.
oberartz	vrchní lékař
obrlajtnant	Nadporučík – oberleutnant
obrst, obršt	plukovník
obrstlajtnant	podplukovník
odláb	těž urláb = dovolená z der Urlaub
patrola	vojenská nebo policejní stráž či hlídka
patrolkomandcuksfír	velitel hlídky četař
u	
pijoner	stavitelé mostů, posléze sloučení se sapéry
polenta	kukuřičná kaše
prubealarm	cvičný poplach
rast, rasták	Rast slangově - odpočinek, volno, pohov [z něm. die Rast].
regiment	pluk
regimentíbunk	cvičení pluku
rekrut	rekrut vojenský odvedenec, branec. Vojákem se stává až nástupem na vojenskou službu obvykle na základě povolávacího rozkazu [z něm. der Rekrut]
riscuk	(rückzug= ústup)
samišteli	(Sammelstelle (die) shromaždiště)

sapér	Sapér zákopník, zhruba asi tolik co dnešní ženista. Voják vycvičený ke stavbě zákopů, mostů i opevnění, ale také k jejich ničení nepříteli nebo při ústupu [z něm. der Sappeur].
šesták	Šesták bylo původně lidové označení rakouskouherské mince v hodnotě šest krejcarů, tj. 1/10 zlatky (1 gulden = 60 krejcarů). Po změně roku 1857, kdy se začala počítat 1 zlatka 100 krejcarů, se tento název přenesl i na minci v hodnotě deset krejcarů. Po peněžní měně roku 1892, kdy došlo k devalvaci 1:2, zavedení korun (1 zlatka = 2 koruny) a haléřů (1 krejcar = 2 haléře), získala tuto hodnotu mince 20 haléřů, proto se i dvacetník označoval tímto slovem. Podobně se minci v hodnotě 10 korun (= 5 zlatek) dál říkalo "pětka". (Wikipedia) Prof. F. Ryšánek výstižně uvádí: „Je to šesták, je na tom napsáno 10 krejcarů a platí to 20 haléřů.“
šikovatel	Šikovatel náležel ke starým hodnostem v žoldněřských armádách, kde dozíral na vnitřní službu setniny. Původně byl označován jako Feldwaibel (ze staroněmeckého waibeln = být činný). Od roku 1805 byli systemizováni pro setninu dva šikovatelé pro dobu války.[11] Původní šikovatel byl označován jako službuvedoucí (Dienstführender Feldwebel), druhý jako manipulační (Manipulierender Feldwebel) a měl v referátu kancelářské a finanční záležitosti.
šlajf	brzda
šlísovat	připojit (schliessen)
špalek	Zde kus pamlsku

šrapnel

šrapnel slangově - šrapák - důkaz, jak vědeckotechnická revoluce postupuje i ve zdokonalování zabíjení lidí: Nejprve se střílely koule kamenné později kovové. Potom vynalezli granát, to je projektil vybuchující v nepřátelských řadách. Dalším vynálezem byl kartáč, to je střela naplněná sekaným železem která se roztrhla krátce po výstřelu, takže nepřítel musel být velmi blízko děla. Henry Shrapnel (1761 - 1842) spojil vlastnosti granátu a kartáče. Projektil naplnil směsí střelného prachu a olověných kuliček a doplnil nastavitelnou roznětkou, takže mohl explodovat nad cílem a šířit zkázu v okruhu několika set metrů pod výbuchem. Poprvé byly šrapnely použity v roce 1804.

šročka

Může jít o košili. Viz. „Košele mužov "soročky" boli zhotovené z hrubého domáceho súkna. Mali široké rukávy aj pri zápästí. Vpredu mala košeľa jednoduchý rozparok.“ V ruské armádě byla nouze o výstrojní součástky a proto obírali i padlé rakouské vojáky o svršky, zejména pak o boty.

štace

místo zastavení, působení

štelfetřítr

Štelfetřítr ... Stellvertreter ... zástupce

štelunk

štelung slangově postavení, zákop, pozice [z něm. die Stellung].

štrajch	štrajch slangově - večerka, čepobití. Slovo štrajch vzniklo zkrácením složeného německého der Zapfenstreich = rána na čep, čepobití, večerka. Souvislost mezi tou ranou na čep a večerkou lze nalézt v hospodách a vinárnách. Dříve sudy uzavíraly čepy - zátkami z tvrdého dřeva. Při narážení sudu se čep vyrazil a narazil se kohout s otočnou rukojetí a tím se pivo točilo do nádob na pití. Protože kohouty špatně těsnily a zasychaly tak, že s nimi nešlo druhý den otočit, bylo nutné po uzavírací hodině kohouty vyrazit a sud opět uzavřít zaražením čepu a to je ta rána na čep, čepobití, čili konec pití a veselí a hajdy do postele. Na okraj: dlouho jsem si myslel, že čepobití má něco společného s vojenskými orgiemi na počest ministra obrany, generála Alexeje Čepičky, zetě Klementa Gottwalda. Teď už vím že ne. Viz také přes čas
šturm	šturmovat na vojně slangově útočit [z něm. der Sturm]
švarmlinie	švarmlinie (zastaralý vojenský slang) v rakousko-uherské armádě označoval termín Schwarmlinie bojové rozmístění střelecké (pěší) jednotky v souvislé linii (řadě) s určitými rozestupy mezi vojáky; poněvadž kulometná palba působila ve "švarmlinii" veliké ztráty, byla ve světové válce nahrazena rozmístěním rozptýlenějším, netvořícím souvislou linii, a proto méně zranitelným, rojnicí.
tagwach	denní hlídka
traktýři	soumaři (tragtiere)
trén	trén vojenský zásobovací oddíl, vozetajstvo. Dříve - týlové zabezpečení, dnes logistika. Regimentstrén, Regimentstrain = plukovní zásobovací oddíl. [z něm. der Train]
trumfajer	Trommelfeuer ... bubnová palba

uherka	druh méněhodnotné cigarety
untrnímunk	průzkum (Unternehmung)
vagonýrovat	nastoupit do vagónů
veltr	správně vertr – nemocniční zřízenec, z něm Wärter - ošetřovatel, opatrovník
zeměbrana	zeměbrana neboli hotovost, německy Landwehr, maďarsky honvéd, součást armády monarchie, skládající se z vojáků dané části císařství – Předlitavska nebo Zalitavska
zlatý, zlatka, zlatník	neboli Gulden, v Uhrách forint. Jednotka měny do roku 1892. Zlatý pak byly nahrazeny korunou.
zugofír	Zugoficír – velitel čety
zuk	Zug – četa
zuskomandant	[Zugskomnadant = velitel čety]